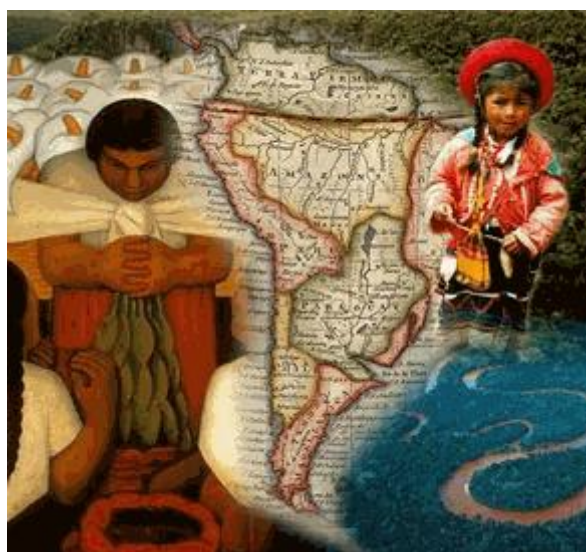

ΛΑΡΚΟΣ ΛΑΡΚΟΥ

**ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ: ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΜΙΑΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ
Χ. ΠΕΡΟΝ, Τ. ΓΚΟΥΕΒΑΡΑ, ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗΣ, Ε.
ΖΑΠΑΤΑ**

Λευκωσία, 1995

▶ [Τσε Γκουεβέρα – Ο Ρομαντικός πεισματάρης](#)

Ο θρύλος της Λατινικής Αμερικής.

Το πορτρέτο του ρομαντικού πεισματάρη.

Οι επαναστάσεις και η ιδεολογία του – 1987

▶ [Ο Περονισμός και η Εβίτα](#)

Ο στρατηγός του παραδείσου – Χουάν Νομίνγκο Περόν.

Η Santa Evita – Περόν, η μαντόνα των φτωχών.

Η Αργεντινή με τα χίλια πρόσωπα – 1985

▶ [Η Θεολογία της Απελευθέρωσης στη Λατινική Αμερική](#)

▶ [Στο Μεξικό ο Εμιλιάνο Ζαπάτα](#)

▶ [Ο Σαντίνο κέρδισε το στοίχημα...](#)

▶ [Καταπολεμήστε την φτώχεια. Ψηφίστε Έβο Μοράλες !](#)

▶ [Η Κούβα μετά τον Κάστρο.](#)

▶ [Η επιστροφή του Ντανιέλ.](#)

▶ [Η δικαίωση για τις "τρελλές της πλατείας".](#)

▶ [Φάκλαντς με αριθμούς και ψήφους!](#)

▶ [Τσάβες δια χειρός Λούλα](#)

▶ [Το Πόρτο Ρίκο σε αριθμούς](#)

Τσε Γκουεβέρα – Ο Ρομαντικός πεισματάρης

*Ο θρύλος της Λατινικής Αμερικής.
Το πορτρέτο του ρομαντικού πεισματάρη.
Οι επαναστάσεις και η ιδεολογία του – 1987*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. [Τσε Γκουεβέρα: Ο ρομαντικός πεισματάρης](#)
2. [Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΗ ΣΙΩΠΗΛΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ](#)
3. [Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ](#)
4. [Η ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ](#)
5. [ΤΟ "ΓΙΑΤΙ" ΤΗΣ ΒΟΛΙΒΙΑΣ](#)
6. [Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)
7. [ΕΙΠΑΝ, ΟΣΟΙ ΕΙΔΑΝ...](#)

Τσε Γκουεβέρα: Ο ρομαντικός πεισματάρης

Ερνέστο Γκουεβέρα ντε Λα Σέρνα: Εξέχουσα φυσιογνωμία του λατινοαμερικανικού κόσμου. Θεωρητικός του αντάρτικου πολέμου και δοσμένος παράλληλα στην έμπρακτη εφαρμογή του. Μια ολόκληρη μυθολογία ανοίγει τις σελίδες της με το θάνατό του. Η κίνησή της πάντα σε διάζευξη. Η ζωή του ανάμεσα σε αγιότητα και διαβολικότητα...

Σταθερά βέβαιο ότι ο ίδιος δεν στεκόταν με αγάπη στην αέναη μυθολογία. Ήταν λάτρης της αρχαιολογίας. Μέχρι που συνάντησε στο δρόμο του τη σύγχρονη όψη της Λατινικής Αμερικής.

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΜΕ ΤΗ ΣΙΩΠΗΛΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Η αργεντινική μεσοαστική καταγωγή του (Ροζάριο, 14 Οκτωβρίου 1928) τον προίκισε με σημαντικά εφόδια: ανοικτή μόρφωση - ανατροφή, γιατρός στα εικοσιπέντε του χρόνια, διδακτορική διατριβή με αντικείμενο την αλλεργία. Η αρχαιολογία και ο αθλητισμός στις πρώτες του προτιμήσεις. Ακόμα είχε τη δυνατότητα για επιτόπιες επισκέψεις σε όλες σχεδόν τις χώρες της Νότιας Αμερικής. Εμπειρίες, γνώση, νέοι ορίζοντες, πολιτική διαμόρφωση. Η περιπλάνηση

αυτή, έδωσε στον Γκουεβέρα την πραγματική εικόνα της μεγάλης πατρίδας του, της Λατινικής Αμερικής. Ήταν η αποκάλυψη ενός κόσμου, που τα ιατρικά εγχειρίδια δεν μπορούσαν να γιατρέψουν έστω και αν ένα από τα εφόδιά τους ήταν το νυστέρι...

Ο Ρικάρντο Ρόχο ("Τσε Γκουεβέρα"), φίλος και βιογράφος του Τσε, σημειώνει για τις προσωπικές του συνήθειες: "Μιλούσε λίγο, προτιμούσε ν' ακούει τη συζήτηση των άλλων, ενώ ξαφνικά, με ένα χαμόγελο που σε αφόπλιζε, πετούσε στο συνομιλητή του μια φράση αποστομωτική που δεν σήκωνε απάντηση». Χρόνια αργότερα, όταν ο Τσε έγινε η "Κόκκινη Εξοχότητα", της κουβανέζικης επανάστασης διατηρεί σταθερά τα γνωρίσματά του.

Ο Υβ Γκυλμέρ ("Η Κούβα του Κάστρο") θα παρατηρήσει: "Ο Γκουεβέρα... μιλά πάντα λίγο, σε τόνο ήρεμο, με όψη χαλαρωμένη και όμως τα λόγια του είναι πολύ πιο επαναστατικά από εκείνα του φλογερού Φιντέλ Κάστρο".

Ο Σαλβατόρ Αλλιέντε με ένα ανυπόκριτο τρόπο εξομολογείται σε συνέντευξή του: "Πρέπει να σου πω, Ρεζί ότι γνώρισα πολλούς ανθρώπους που είχαν αναλάβει τις πιο υψηλές υπευθυνότητες. Αλλά δύο μου έκαναν εντύπωση. Είχαν κάτι που δεν το βρήκα στους άλλους, το βλέμμα τους: Ο Τσε Γκουεβέρα και ο Τσου Εν Λάι. Στο βλέμμα αυτών των δύο αντρών, υπήρχε μια εσωτερική δύναμη και σταθερότητα, υπήρχε ειρωνία. Ότανμίλαγα με τον Ταγματάρχη Γκουεβέρα και τον κοίταζα στα μάτια ήξερα την απάντηση προτού την πει. Αυτό που μου έκανε πάντα εντύπωση ήταν η σιωπηλή απάντηση που έβλεπα στα μάτια του" (Ρεζί Ντεμπρέ: "Ο Δρόμος της Χιλής").

Ο πατέρας του "Τσε" Δον Ερνέστο Γκουεβέρα, δίνει εντυπωσιακά τις πιο άμεσες πληροφορίες. "Μεγάλωσε σε αυτό το οικογενειακό κλίμα, έχοντας παράλληλα τη δυνατότητα να μελετήσει όποιο βιβλίο ήθελε στη βιβλιοθήκη του σπιτιού. Άριστος μαθητής και αθλητής παρά το άσθμα που είχε από νέος, δεινός σκακιστής, γιατρός το Μάρτη του '53 (Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, 9 Δεκεμβρίου 1985).

Ίσως όλα τα πιο πάνω να συμπυκνώνονται στην παρατηρητικότητα του ιστοριογράφου του: "Ο Τσε ήταν αδυσώπητα απαιτητικός με όλους, όμως κανένας δεν παραπονιόταν γιατί ήταν το ίδιο απαιτητικός και με τον εαυτό του ...".

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ

Στα πρώτα του πολιτικά βήματα η αντι-περονική του τοποθέτηση από τα φοιτητικά χρόνια ήταν περίπου ισοπεδωτική. Το πράγμα δεν πρέπει να ξενίζει. Είμαστε σε μια περίοδο (αρχές της δεκαετίας του 50), όπου ο Περόν και βασιλεύει και κυβερνά. Όχι μόνο πρόσωπα αλλά και πολιτικοί φορείς στην Αργεντινή περνούν στη θεωρία των "ίσων αποστάσεων" ανάμεσα στη συντηρητική παράταξη της αντιπολίτευσης και του ριζοσπαστικού λαϊκισμού του

Χουάν Ντομίγκο Περόν. Μια θεωρία που όταν ανατράπηκε με πραξικόπημα ο Περόν (1955) είδε την πράξη της να αποδεικνύεται αβάσιμη. Οι στρατιωτικοί που ανέτρεψαν τον Περόν κατεδάφισαν μαζί του και κάθε φιλολαϊκό μέτρο που έφερε ο Περόν και μετέφεραν ξανά τα κέντρα εξουσίας στην ολιγαρχία του πλούτου. Το αντι-περονικό πάθος εμπόδισε τη σωστή αξιολόγηση των πολιτικών εξελίξεων της Αργεντινής. Αργότερα ο Γκουεβέρα με δόσεις αυτοκριτικής αποδέχεται ότι « ο Περόν υπήρξε αναμφισβήτητα η πιο εξελιγμένη έκφραση της πολιτικής και οικονομικής μεταρρύθμισης της Αργεντινής». Η πολιτική του διαμόρφωσε κατά ένα παράξενο τρόπο μια παράλληλη τροχιά : έμπρακτη αναζήτηση μέσα στις γειτονιές των παραγκουπόλεων, των θεωρητικών κειμένων που η αγωνία της μάθησης τον τροφοδοτούσε.

Επαναστατικές εξελίξεις σημειώνονται στη Βολιβία και στη Γουατεμάλα (1952). Ο Γκουεβέρα είναι παρόν και στις δυο χώρες. Βλέπει, κρίνει, ωριμάζει. Μαθαίνει χωρίς ιδιαίτερο κόπο το ρόλο της περίφημης Αμερικάνικης «Ενωμένης Εταιρείας Φρούτων», ενώ εξακριβώνει αυτοπροσώπως την ουσία των προβλημάτων στις «Δημοκρατίες της Μπανάνας», όπως ονόμαζε ο τύπος των Ηνωμένων Πολιτειών τα ελεγχόμενα από την Ουάσινγκτον κράτη της Κ. Αμερικής. Η περιπέτεια κάποτε φτάνει στο τέλος της. Μεξικό, Νοέμβρης, 1955. Η απόφαση είναι βέβαιη. Ο Ερνέστο Γκουεβέρα, ο Φιντέλ Κάστρο, ο Ραούλ Κάστρο και οι ρομαντικοί κουβανέζοι έχουν πολλή δουλειά μπροστά τους. Ο θρόνος του Μπατίστα αρχίζει να σειεται. Ο ήλιος ανατέλλει στο «Μαργαριτάρι των Αντιλλών», έστω κι αν ξεκινά την πορεία του από δυσμάς ...

Η ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ

Η δυναμική παρουσία του στα χρόνια της κουβανέζικης επανάστασης τον γεμίζει με μια ανεπανάληπτη ορμή. Οι αυθόρμητες ενέργειες ανήκουν στο παρελθόν. Τώρα υπάρχει ο χώρος για να γίνει η θεωρία πράξη. Ο «Τσιάντσο» (υποκοριστικό των νεανικών του χρόνων) γίνεται ο «Τσε» (το επαναστατικό του ψευδώνυμο) που σημαίνει «εκείνος». Ο Γκουεβέρα μένει μαχητικός υπερασπιστής της επανάστασης που νίκησε. Με την ανάληψη της εξουσίας από το κίνημα της «26ης Ιουλίου» με πρωθυπουργό τον Φιντέλ Κάστρο ο «θρυλικός» πια στο λαό «Τσε» γίνεται διαδοχικά πρόεδρος του Εθνικού Ινστιτούτου Αγροτικής Μεταρρύθμισης, πρόεδρος της Εθνικής Τράπεζας και Υπουργός Βιομηχανίας.

Η πάντα ανήσυχη, διερευνητική μορφή του Τσε τον οδηγεί σε ασταμάτητα ταξίδια: Ασία, Αφρική, Ευρώπη, Β. και Ν. Αμερική. Γνωρίζει από πρώτο χέρι εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα τριών Ηπείρων (Ασία, Αφρική, Αμερική). Πάντα διατηρεί μια αξιοθαύμαστη νεανικότητα στη σκέψη του. Κρατά στις πολιτικές του αποσκευές το θάρρος, την αναζήτηση, την ανήσυχη ηρεμία. Ένας άνθρωπος που θέλει, όχι απλά να γνωρίσει, αλλά να αλλάξει τον κόσμο...

ΤΟ "ΓΙΑΤΙ" ΤΗΣ ΒΟΛΙΒΙΑΣ

Η γεμάτη μυστήριο αναχώρησή του από την Κούβα συνοδεύεται από πλήθος διαδόσεων. Το πρόσωπό του απέκτησε ήδη ένα μεγάλο κύκλο οπαδών, έχει εξάψει τη φαντασία και την οργή ενός άλλου μεγάλου κύκλου που διαβλέπει πια ένα επικίνδυνο αντίπαλο. Τώρα είναι πια στο στόχαστρο της αγάπης ή του μίσους.

Βολιβία, 1966. Ο Ταγματάρχης "Τσε", επικεφαλής μιας "γκουερίλιας" ξανά με το όπλο στο χέρι για να ανατρέψει τη στρατιωτική κυβέρνηση του Μπαρριέντος. Η όλη πολιτική και στρατιωτική συμπεριφορά του Τσε στη Βολιβία δίνει το μέγεθος των αντιλήψεών του σε πολλούς τομείς. Ο "ρομαντικός πεισματάρχης" ξεκινά το αντάρτικο της Βολιβίας με μια αισιοδοξία που σύντομα θα αποδεικνυόταν ανεδαφική. Το τίμημα της τόλμης του, το πλήρωσε με την ίδια τη ζωή του. Δεν μέτρησε τους συσχετισμούς δυνάμεων στη Βολιβία και δοκίμασε μέσα από την πρακτική των "αντάρτικων ομάδων" να δώσει τη λύση. Υπερεκτίμηση των δυνατοτήτων του ή πολιτική στάση με ιδεολογικό βάθος; Φαίνεται πιο πιθανό ότι το δεύτερο σκέλος του ερωτήματος να ήταν και το πιθανότερο πορτρέτο της σκέψης του. Η ανάλυσή του, τον οδήγησε σε στρατηγικό αδιέξοδο. Είναι γνωστό ότι δεν μπόρεσε να βρει πολιτική κάλυψη από κανένα πολιτικό ή μαζικό φορέα της χώρας, ενώ οι διαβουλεύσεις του με το Κ.Κ. της Βολιβίας έγιναν χωρίς κάποια επιτυχία. Στο έργο του "Ο ανταρτοπόλεμος" (1960), ο Τσε σημειώνει: "Ο αντάρτικος πόλεμος υπολογίζει τότε στην ολοκληρωτική υποστήριξη του τοπικού πληθυσμού. Αυτό είναι ένας όρος "εκ των ων ουκ άνευ".

Αυτή τη βασική θεωρητική του διαπίστωση δεν μπόρεσε να εφαρμόσει στη δοκιμασία της Βολιβίας. Γι' αυτό και η μεθοδολογία που ακολούθησε, ίσως, να υποκρύπτει τη δική του απάντηση στις τότε, γενικότερες αναζητήσεις του παγκόσμιου επαναστατικού κινήματος. Από τον Λένιν στο Μάο, από το Μάο στον Κάστρο. Τώρα, από τον Κάστρο στον Γκουεβέρα; Απάντηση δεν μπορεί εύκολα να καταγραφεί μια και ορισμένα πρόσωπα που γνωρίζουν δεν έχουν δημοσιοποιήσει πλήρως τις γνώσεις τους κυρίως για το παρασκήνιο της αναχώρησης του "Τσε" από την Κούβα για τη Βολιβία. Σύγκρουση πολιτικής γραμμής με τον Κάστρο; Ιδεολογική ανανέωση της σκέψης του; Απάντηση του Τσε στη διαφαινόμενη "αρχή διαλόγου" που εγκαινιάζεται στις σχέσεις των Υπερδυνάμεων; Σε αυτά τα ερωτήματα, ίσως να βρίσκεται και η αποκάλυψη ζητημάτων που βασάνισαν το "τρίγωνο" Σ. Ένωση - Κούβα - Γκουεβέρα...

Η κίνηση "Βολιβία" για τον "Τσε" ήταν μια πράξη που δεν απέδωσε καρπούς. Μέσα από την έννοια των συσχετισμών, αλλά και την έκταση της λογικής, η ενέργεια της "γκουερίλιας" είχε προδιαγεγραμμένο τέλος. Δεν μπόρεσε να κρατήσει ψηλά την αυτοπεποίθηση του λατινοαμερικάνικου αντάρτικου. Μέσα όμως από τον επίλογό της (θάνατος Γκουεβέρα) δημιούργησε το θρύλο της συνέπειας για τον αρχηγό των ανταρτών! Η υπόθεση "Βολιβία" έδειξε και την άλλη πλευρά του "Τσε" που με σταθερό πείσμα δημιούργησε μια εξέλιξη χωρίς προοπτική.

Ο "Τσε" δήλωνε: "Ο ιμπεριαλισμός έμαθε πολύ περισσότερα από την εμπειρία της Κούβας, από όσα έμαθαν οι επαναστάτες ολόκληρης της Ηπείρου".

Δεν μένει παρά να συμπληρωθεί εδώ ότι η παρατήρηση του "Τσε" τραγικά δικαιώθηκε, αλλά και τραγικά πληρώθηκε με την ίδια του τη ζωή στο επαναστατικό πείραμα της Βολιβίας...

Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ Η ΝΕΑ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Η καινούρια κοινωνία για την οποία και αγωνιζόταν δεν είχε ως μονοδιάστατο στόχο την αλλαγή κατόχου στα μέσα παραγωγής. Κεντρικός άξονας της δράσης του ήταν η δημιουργία του "νέου ανθρώπου" όπως τον ονόμαζε ο ίδιος, που θα ήταν ο στυλοβάτης της σοσιαλιστικής πολιτείας.

Να οι ιδιότητες του "νέου ανθρώπου":

"Ένας άνθρωπος με θάρρος, με συνείδηση των ευθυνών του, εργατικός και τίμιος, με την αίσθηση του χιούμορ και της αξιοπρέπειας, γενναϊόδωρος, έτοιμος για τις πιο μεγάλες θυσίες, έξυπνος!...

Το ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο πρέπει να συμβάλλει προς την ίδια κατεύθυνση. Τονίζει την "ανάγκη δημιουργίας μιας καινούριας συνδικαλιστικής νοοτροπίας, σύμφωνης με τα συλλογικά συμφέροντα".

Σε προσωπικό μοτίβο η συνέχεια: "Η αδιαλλαξία του Γκουεβέρα ήταν απόλυτη για την πλεονεξία, το αχαλίνωτο πάθος για αποταμίευση, την τσιγγουνιά... ο ίδιος είχε πνεύμα κομμουνιστικό, πρωτόγονο και χριστιανικό και του φαινόταν φυσικό να μοιράζεται με τους συντρόφους του ό,τι κέρδιζε απ' τη δουλειά του".

Η καθημερινή άσκηση του χαρακτήρα του ήταν μόνιμος άξονας στις επιδιώξεις του, μάλιστα δε στην περίοδο της παντοδυναμίας μετά τη νίκη στην Κούβα. Ταγματάρχης - ανώτατη βαθμίδα - του κουβανέζικου στρατού, Υπουργός στην Κυβέρνηση Φιντέλ Κάστρο.

Ο Ρικάρντο Ρόχο, καταγράφει τα μικρά και ασήμαντα που φανερώνουν τα μεγάλα και σημαντικά: "Θυμάμαι την παραμονή της αναχώρησής μου από την Κούβα, η γυναίκα του "Τσε" του ζήτησε στο τηλέφωνο μπροστά μου και του ζήτησε το κυβερνητικό αυτοκίνητο για να πάει στην πόλη για ψώνια.

-Όχι, Αλέιντα, όχι, απάντησε ο "Τσε". Το ξέρεις πως το αυτοκίνητο δεν είναι δικό μου. Είναι της κυβέρνησης και επομένως δεν μπορείς να το χρησιμοποιήσεις. Πάρε το λεωφορείο όπως όλος ο κόσμος".

ΕΙΠΑΝ, ΟΣΟΙ ΕΙΔΑΝ...

Πάντοτε είναι ενδιαφέρουσα η άποψη εκείνων που έζησαν ή μελέτησαν τον Γκουεβέρα από πρώτο χέρι. Απόψεις άλλοτε υπερβολικές σε επαίνους, άλλοτε αρνητικές και απόλυτα ισοπεδωτικές.

Ο Γιώργος Καράγιωργας υμνεί: "Σήμερα και τα μικρά ακόμα παιδιά στην Αργεντινή και γενικά στη Ν. Αμερική μιλούν με τα χείλη του άλλου αγίου τους, του Τσε Γκουεβέρα".

Ο Υβ Γκυλμπέρ αγανακτεί: "Αν ο Γκουεβέρα είχε μέσα του πατριωτισμό, θα πολεμούσε στην πατρίδα του την Αργεντινή αντί να γυρεύει περιπέτειες". Υποστηρίζει ότι: "Ο παθιασμένος αντιγιαγκισμός του προέρχεται ίσως, όπως ισχυρίζεται από μια φιλονικία κατά την οποία είχε άδικα κακοποιηθεί από ένα μεθυσμένο αμερικανό ναύτη".

Ο Ζαν Πωλ Σαρτρ ανταποδίδει θεωρώντας τον "Τσε" "ως την πιο ολοκληρωμένη ανθρώπινη ύπαρξη των καιρών μας".

Ο Ρομπέρτο Ρεταμάρ ρεαλιστικά σημειώνει: "Όσο εξαιρετική και αν υπήρξε και παραμένει η περίπτωση του Τσε, δεν πρέπει να ξεχνάμε κάμποσα πράγματα: πως ο Τσε ήταν πραγματικά Λατινοαμερικάνος, όπως ο Βενεζουελάνος Σιμόν Μπολιβάρ, όπως ο Αργεντινός Χοσέ ντε Σαν Μαρτίν, όπως ο Δομινικανός Μάξιμο Γκομέζ, όπως ο Μαρτινικανός Φραν Φανόν... όπως όλοι οι άνθρωποι που πολέμησαν για άλλες χώρες έξω από τη δική τους...".

Το περιοδικό Λατινική Αμερική (τεύχος 1) γράφει: "Ο Τσε εξακολουθεί και σήμερα να είναι για τους Λατινοαμερικάνους σύμβολο αγώνα ενότητας και παναμερικανισμού, στάσης απέναντι στη ζωή».

Ο Ρικάρντο Ρόχο κρατά στις σημειώσεις του: "το γιακωβίνικο ήθος του Γκουεβέρα που είχε ιδιαίτερα στις πιο άμεσες εκδηλώσεις του".

Για την πολιτική διορατικότητά του γράφει: "Ο Γκουεβέρα μου είχε αναφέρει πολύ συχνά πως θεωρούσε ξεχωριστό το ταλέντο του Κάστρο στην πολιτική. Σε εκείνη την κρίσιμη στιγμή (άφιξη Τσε στη Βολιβία) συνειδητοποιούσε για μια ακόμα φορά πως ο ίδιος δεν διέθετε παρόμοιες ικανότητες». Η συνέπεια του γιακωβινισμού ήταν θανατηφόρα. Οι κινήσεις του κατά και μετά την άφιξη στη Βολιβία, οδηγούν στο συμπέρασμα "πως ο Γκουεβέρα υπήρξε θύμα της ίδιας του της αδιαλλαξίας».

Ο Σαλβαντόρ Αλλιέντε στις περίφημες συνομιλίες του με το γάλλο δημοσιογραφο Ρεζί Ντεμπρέ (1971) ενώ ήταν πρόεδρος της Χιλής, αποκαλύπτει την ανθρώπινη διάσταση του Τσε: "Στη ζωή της Λατινικής Αμερικής, δεν υπήρξαν συχνά, δεν υπήρξε ποτέ, ίσως, άνθρωπος που έδειξε

περισσότερη συνέπεια, μεγαλοψυχία, ανιδιοτέλεια. Ο Τσε τα είχε όλα. Όλα τα απαρνήθηκε για να κάνει δυνατόν τον ηπειρωτικό αγώνα".

Η φιλία ανάμεσα στον Γκουεβέρα και τον Αλλιέντε, ξεκίνησε πρώτιστα μέσα από την ιδεολογική τους συγγένεια. Η συνάντηση αρχίζει.

Ο Αλλιέντε θυμάται:

"Έφτασα εκεί και βρήκα τον Τσε. Ήταν γυμνόστηθος και είχε μια τρομερή κρίση από το άσθμα του. Είχε το μηχανήμα και έπαιρνε εισπνοές και περιμένα να περάσει η κρίση. Κάθησα στο άλλο κρεβάτι και του είπα:

-Ταγματάρχη...

αλλά με διέκοψε:

-Ακούστε, Αλλιέντε, ξέρω πολύ καλά ποιος είστε, άκουσα δυο λόγους σας κατά την προεδρική καμπάνια του 1952. Ο ένας ήταν πολύ καλός και ο άλλος πολύ κακός. Λοιπόν, ας κουβεντιάσουμε με όλη την ειλικρίνεια, γιατί ξέρω πολύ καλά τις αντιλήψεις σας...

-Κατάλαβα στη συνέχεια τις πνευματικές αρετές του. Τον ουμανισμό του, το ότι οι σκέψεις του και το ενδιαφέρον του απλώνονταν σε ολόκληρη την Ηπειρο και τη ρεαλιστική του αντίληψη για τον αγώνα των λαών...".

Ο Δον Ερνέστο Γκουεβέρα, αναπολεί τα πεπραγμένα της δράσης του γιου του: "Γράφω ένα βιβλίο για το γιο μου αυτό τον καιρό. Αλλά αν είχα τα νιάτα και τη δύναμη θα έπαιρνα το όπλο που άφησε όταν τον δολοφόνησαν και δε θα έγραφα ποτέ βιβλία".

9 Οκτωβρίου 1967. Στη χαράδρα Γιούρο, κοντα στο χωριό Χιγκουέραζ, ο επίλογος. Εννέα σφαίρες τον συνοδεύουν σε μια άδεια αίθουσα του δημοτικού σχολείου...

Μια γυναίκα θέλει να πλύνει το πρόσωπό του. Τα αίματα απλωμένα παντού. Μια σκηνή, ίδια η κοινωνία της Λατινικής Αμερικής. Το Δράμα, η Λύτρωση, ο Μεσσιανισμός. Η γυναίκα χαμηλόφωνα - ίσως γιατί έτσι ακούγεται πιο μακριά- μονολογεί: "Πόσο ωραίος είναι, σαν το Χριστό..."

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 1 Ρικάρντο Ρόχο, Τσε Γκουεβέρα, Η ζωή και ο θάνατος ενός φίλου, εκδόσεις Μπάιρον, 1983
- 2 Τσε Γκουεβέρα, βιογραφία, ο Τσε, ο Μαρξισμός, και η Επανάσταση, εκδόσεις Καρανάση, 1982
- 3 Ρεζί Ντεμπρέ, Ο δρόμος της Χιλής, εκδόσεις Μνήμη, 1971
- 4 Ρεζί Ντεμπρέ, Λατινική Αμερική, προβλήματα επαναστατικής στρατηγικής, εκδόσεις Καρανάση, 1975
- 5 Υβ Γκιλμπέρ, Η Κούβα του Κάστρο, εκδόσεις Σύγχρονοι Άνεμοι, 1961
- 6 Εντουάρντο Γκαλεάνο, Μνήμες Φωτιάς, Εξάντας, 1986

Ο Περονισμός και η Εβίτα

Ο στρατηγός του παραδείσου – Χουάν Νομίνγκο Περόν.

Η Santa Evita – Περόν, η μαντόνα των φτωχών.

Η Αργεντινή με τα χίλια πρόσωπα – 1985

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. [Ο ΠΕΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΒΙΤΑ](#)
  2. [ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ](#)
  3. [ΤΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΤΟΥ ΛΑΙΚΙΣΜΟΥ](#)
  4. [Περονισμός Δια - λεγόμενος...](#)
  5. [ΠΕΡΟΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ: Ο ΕΡΩΤΙΚΟΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΣ](#)
  6. [ΣΚΑΝΔΑΛΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ](#)
  7. [ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ](#)
  8. [ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΡΙΣΕΩΝ](#)
  9. [ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΙΣΟΠΕΔΩΣΗ](#)
  10. [ΚΑΙ ΟΙ ΚΡΙΝΟΝΤΕΣ ΚΡΙΝΟΝΤΑΙ](#)
  11. [Περονισμός και χρόνος](#)
  12. [ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ](#)
-

Ο ΠΕΡΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΒΙΤΑ

"Αυτό είναι η αλήθεια, πρώτο επειδή το λέει ο Περόν και δεύτερον επειδή είναι η αλήθεια". Η Εβίτα Περόν φωτογραφίζει τη λαϊκή ηχώ του Προέδρου της Αργεντινής.

Το όνομά του: Χουάν Ντομίγκο Περόν, ο Στρατηγός του Παραδείσου. Στη Λατινική Αμερική η λέξη "στρατηγός" είναι δεμένη με συνταγματικές εκτροπές για κάθε είδους "ανορθόδοξες" πολιτικές πρακτικές. Ξεχωριστή εξαίρεση ο στρατηγός - θρύλος της δεκαετίας του '50, Χουάν Ντομίγκο Περόν. Το πρόσωπο που έγινε Μεσσίας για τους πολλούς Αργενίνους. Το πρόσωπο που αγαπήθηκε σαν Θεός από

την πλειοψηφία και μισήθηκε σαν Διάβολος από τη μειοψηφία των Αργεντινών.

Ενα νεύμα του, μια κίνησή του, ένας βηματισμός του, έδινε το σύνθημα για τη δράση ή την αδράνεια των Αργεντινών. Ενα εντυπωσιακό πολιτικό φαινόμενο, που τρόχιζε τις καρδιές ενός έθνους για 30 χρόνια (1944-1974), ενώ οι μνήμες του τρέχουν σε μισό αιώνα λάμψης.

"Είναι ο Περόν, ο Αργεντινός μενεξές μας που η πίστη και η αγάπη μας δεν θα αφήσουν ποτέ να μαραθεί...", δηλώνει στενος συνεργάτης του. Μενεξές ή αγκάθι, πάντως, και τα δυο καλλιεργούνται καλά μέσα στο σύγχρονο πρόσωπο της Λατινικής Αμερικής...

ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ

Ένας συνεπής αναγνώστης των βασικών γνωρισμάτων της Ηπείρου των Λατίνων, σε κάθε του βήμα συναντά ένα μόνιμο και επίμονο ερώτημα: Πώς μια ολόκληρη Ηπειρος, με τεράστιες δυνάμεις και δυνατότητες έχει μετατραπεί σε πεδίο παραγωγής φρούτων για τη Β. Αμερική; Μια απάντηση, ίσως, θεωρηθεί ως ποιοτικά επαρκής μια και αγγίζει τα γεγονότα ως τα βαθύτερα αίτιά τους. Απλή στη διατύπωση της, σύνθετη στην ανάλυσή της. Η Λατινική Αμερική έγινε Βαλκάνια! Μέσα σε τέσσερις λέξεις διαγράφεται μια σημαντική πτυχή του πράγματος - ίσως και η ίδια η καρδιά του. Ο Λατινοαμερικάνικος γεωγραφικός χώρος αποτελεί μια γενικά ενιαία κοινωνική πλατφόρμα. Οι παραδοσιακοί κάτοικοι της Ηπείρου, οι Ισπανόφωνοι (κυρίως) αποικιστές, οι σταθερές επιμιξίες ανάμεσα τους, αποκτούν μέσα στο χρόνο (16ος, 17ος, 18ος αιώνες) ορισμένα καθοριστικά κοινά γνωρίσματα-γλωσσικά, πολιτιστικά, κοινωνικά. Κυριώτερο χαρακτηριστικό της η ανάπτυξη της συνείδησης ενός ξεχωριστού γεωγραφικά και φυλετικά τοπίου που αγωνίζεται να

αποκόψει τον "ομφάλιο λώρο" που έδενε το χώρο με την Ισπανία και την Πορτογαλία. Η ενότητα και ο κοινός αγώνας αυτού του συνασπισμού απέναντι στα μητροπολιτικά σχεδιάσματα, αλλά και στις διάδοχες βρετανικές παρεμβάσεις θα μπορούσε να είχε νικηφόρα αποτελέσματα Όμως συχνά τα Βαλκάνια μετακομίζουν! Το όνειρο "να έχουμε και μεις το δικό μας κράτος" αποδεικνύεται σύντομα ο πιο σύντομος δρόμος για να γίνει το όραμα ιστορική ουτοπία. Ο κατακερματισμός σε ανεξάρτητα κράτη και κρατίδια ενώ φαντάζει σαν το κλειδί του Παραδείσου, σύντομα θα δείξει το άλλο πρόσωπό του σαν το ασφαλές καταφύγιο για τη βασιλεία της επίγειας κόλασης- της εξαθλίωσης και της ανέχειας. Μέσα σ' αυτό το καταφύγιο της μοναδικότητας, το Ηπειρωτικό ιδεώδες έχασε μέγα μέρος από την λάμψη του. Αδύναμο, ατροφικό, μεμονωμένο, αναποτελεσματικό. Τα τέσσερα πόδια του κύκλου της αποτυχίας. Όταν τα πόδια δεν πατούν σε στέρεο βάρθρο σύντομα γίνονται ξύλινα πόδια - άρα υποκατάστατο του ονείρου για ολοκλήρωση του πολιτικού σώματος. Η μοναξιά της εξατομίκευσης, το μέγα μάθημα της Λατινικής Αμερικής. Ωστόσο το κονσέρτο της μοναξιάς σπάει κάποτε τη μονοτονία του. Βασικά διαλείμματα, αναλαμπές ανάμεσα σε σελίδες από τραγωδίες, χορός αργόσυρτος που το μαντήλι κρατούν οι «γορίλλες» ντυμένοι στο χρώμα και τις αποχρώσεις του πρασίνου. Οι αναλαμπές μοιάζουν κάποτε με κραυγές διαμαρτυρίας προερχόμενες από ένα κόσμο που μοιάζει να έχει πια πάψει να ελπίζει ακόμα και στην ίδια την ελπίδα. Βάθρο ραγισμένο, ραγισμένα και όσα στέκονται στη ράχη του. Ένα φαινόμενο από τα ραγισμένα του είδους - ο Χουάν Ντομίνγκο Περόν. Το αργεντίνικο τανγκό της ελπίδας και της απογοήτευσης! Ο Περονισμός!

ΤΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΤΟΥ ΛΑΙΚΙΣΜΟΥ

Το φάντασμα που πλανιέται ανάμεσα σε αγάπη και αίμα, παραβιάζοντας τους κανόνες κίνησης του είδους. Πλανιέται στις καρδιές και όχι στις στέγες των Αργεντίνων. Αργεντινή, δεκαετία '40. Στη χώρα τα μηνύματα έρχονται ως μακρινός απόηχος. Ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος πλησιάζει στο τέλος του, αφήνοντας εκτός παιδείας τις Λατινοαμερικανικές χώρες. Οι ιστορικές συγκυρίες γίνονται πιο ανεκτικές. Οι Μεγάλες Δυνάμεις στη Δ. Ευρώπη και τη Β. Αμερική έχουν να αντιμετωπίσουν σε αγώνα μέχρι τελικής πτώσεως, τα γερμανικά όνειρα περί παγκόσμιας κυριαρχίας. Αυτή η μεγάλη σύγκρουση έδωσε ένα διαφορετικό τόνο σε πολιτικά προγράμματα αλλά και κοινωνικές προκλήσεις. Έκανε πιο ορατή την αναγκαιότητα της περισσότερης δικαιοσύνης. Το Κίνημα της Δικαιοσύνης υπάρχει και πέραν της Αργεντινής. Είναι ένα διαμερικανικό ρεύμα που, ιστορικά, κινείται και επηρεάζει μια σειρά από χώρες - Αργεντινή, Βραζιλία, Περού.

Στη Λατινική Αμερική η κάθε ώρα είναι η ώρα των Στρατηγών!

Έτσι και στην Αργεντινή, ένας αξιωματικός του στρατού από τις εξαιρέσεις του είδους, μιλά και υπόσχεται. Οι ομιλίες του εντυπωσιάζουν. Οι υποσχέσεις του ξεσηκώνουν τις καταπιεσμένες μνήμες και ορθώνουν τις χαμένες προσδοκίες του λαού. Ο Χουάν Ντομίνγκο Περόν είναι πια στο επίκεντρο, ενώ η προεκλογική περίοδος (1946) τον φέρνει σε επαφή με τα πλατιά σύνολα των Αργεντίνων. Δίπλα του η Μαρία Εύα Ντουάρτε (1919-1952) η εξέχουσα μαντόνα Εβίτα Ντε

Περόν. Το κυβερνητικό πρόγραμμα του Περόν έχει τη δική του φιλοσοφία. Ρεαλιστικό ή όχι, πάντως συναρπάζει το πλήθος και μαγεύει και αυτούς ακόμα τους οραματισμούς του.

Κεντρικός πυρήνας των διακηρύξεων του, η περίφημη θεωρία του justificalismo - "δικαιοκρατία". Μια απροσδιόριστη σε περιεχόμενο εξαγγελία, που ωστόσο υπόσχεται την επί γης δικαιοσύνη. Σωστότερα αρνείται την αδικία, ενώ η φαντασία ασκείται στην προσμονή της δικαιοσύνης.

"Με αίμα ή χωρίς αίμα,
η ράτσα των ολιγαρχικών,
των εκμεταλλευτών του
ανθρώπου, χωρίς αμφιβολία
θα πεθάνει μέσα σ' αυτόν
τον αιώνα...".

Αυτό διακηρύσσει η Εβίτα. Η θεωρία του Justicialismo, μια τρίτη πολιτική πρόταση, κινούμενη ανάμεσα στον καπιταλισμό και στον κομμουνισμό. Το προκλητικά ασαφές του όρου "άφηνε ευχαριστημένους όλους τους επισκέπτες του" ενώ δεν έκρυβε τη φιλοδοξία του να γίνει "μια νέα λέξη στα διεθνή λεξικά, λέξη που θα απλωθεί παγκόσμια και θα αναστήσει την ελπίδα..." Οι εξαγγελίες περί σοσιαλισμού "με δημοκρατικές διαδικασίες" στέκονται αμήχανα μπροστά στο μήνυμα του Περόν: "Θα δημιουργήσουμε έναν φασισμό, χωρίς όμως να πέσουμε στα λάθη του Μουσολίνι". Η Εβίτα κάνει πιο συγκεκριμένο το μήνυμα αυτό του Αργεντινίου δημεργέτη: "Υπάρχει μέσα μου ένα βασικό αίσθημα που κυριαρχεί στο πνεύμα μου και στη ζωή μου ολόκληρη: απεχθάνομαι την αδικία...".

Οι μικρές σε ποσότητα, αλλά σημαντικές σε ποιότητα πολιτικές προτάσεις του Περονισμού οδηγούν σε ένα πρώτο αναπόφευκτο σχολιασμό. Είναι σημαντική η αρνητική πρόταση "απεχθάνομαι την αδικία"; Στην πολιτική όμως διαδικασία πιο σημαντικό στοιχείο είναι η θετική διέξοδος. Πώς η απέχθεια της αδικίας θα γίνει οργανωμένη πρόταση για δημιουργική δικαιοσύνη; Τα ερωτήματα κάνουν άμεσο λόγο, με την ίδια την ιδιοσυγκρασία των Λαϊκιστικών (ποπουλίστικων) φαινομένων στο Λατινοαμερικάνικο χώρο. Στο χώρο της ειρήνης η σημειολογία περί Βοναπαρτισμού εμπεριέχει πολλά από τα γνωρίσματα του Αμερικάνικου Λαϊκισμού.

Ο Λαϊκισμός "ένα περίεργο αμάλγαμα εθνικισμού, λαϊκής συμμετοχής, κοινωνικής αναθεώρησης και αυταρχικού συγκεντρωτισμού», σύμφωνα με το περιεκτικό ορισμό του από τη Μαρία Καστρισιανάκη. Στην κορυφή του "περίεργου" αυτού αγάλματος, "ο Πατέρας του Λαού" που σκέφτεται και γνιοιάζεται για το λαό του πριν και μετά απ' αυτόν- γι' αυτόν.

Περονισμός Δια - λεγόμενος...

ΠΕΡΟΝΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ: Η δεκαετία της βασιλείας, 1946-1965. Ο

Πρόεδρος Περόν κερδίζει τις εκλογές του 1946, ενώ θριαμβεύει στις αντίστοιχες του 1951.

Το μεγάλο σχετικό χρονικό διάστημα της προεδρίας του, έδωσε τη δυνατότητα στην ιδεολογία της "Δικαιοκρατίας" να κάνει πρακτική εξάσκηση σε συγκεκριμένους τομείς.

(α) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ: Αυξάνονται οι μισθοί και οι συντάξεις. Ιδρύματα βοηθούν ποικιλοτρόπως άτομα με ειδικές ανάγκες. Στο τέλος του χρόνου δέκατος τρίτος μισθός. Η Εβίτα διαμοιράζει επιταγές στους φτωχούς όταν το κρίνει απαραίτητο. Κέντρο της φιλόπτωχης δραστηριότητας της το "Ίδρυμα Εύα Περόν". Σχεδόν όλοι εισφέρουν στο ίδρυμα. Εκατομμυριούχοι και πόρνες. Υπάλληλοι και ιδιοκτήτες των ιπποδρόμων. Εργάτες και χαρτοπαίκτες. Αγρότες και θεατρώνες. Τα μυθικά ποσά του Ίδρυματος διαχειρίζονται κατά τη βούληση της Εύας και δεν επιτρέπεται σε κανένα ο έλεγχος της "Μαντόνας των Φτωχών". Στη δεκαετία 1946-1955 κτίζονται τόσα σχολεία, όσα δεν είχαν κτιστεί επί ενάμισυ αιώνα πριν...

(β) ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ: Το πιο σημαντικό σκέλος της Περονιστικής πολιτικής, γιατί θεωρούσε το συνδικαλιστικό κίνημα ως το μοχλό κατάκτησης της οικονομικής ανεξαρτησίας της χώρας. Όχι του ενιαίου συνδικαλιστικού κινήματος, αλλά της Περονιστικής του έκφρασης. Η Γενική Συνομοσπονδία των Εργαζομένων (GET.) αναγορεύεται σε αποκλειστικό θεματοφύλακα της καθαρότητας της ιδεολογίας. Ταυτόχρονα λειτουργεί και ως ραχοκοκκαλιά της πολιτικής για γοργή εκβιομηχάνιση της χώρας, είτε ως απειλή προς την εργοδοσία, είτε ως μοχλός εκβιασμού για εκείνους από τους βιομήχανους που δεν αποδέχονται το νέο τους ρόλο, δηλαδή του βιομήχανου υπό κρατική ομπρέλλα. Η G.E.T. είναι ο πιο αποτελεσματικός συνομιλητής είτε με την εργοδοτική είτε με την κυβερνητική πλευρά. Οι άλλες συνδικαλιστικές τάξεις μαραζώνουν υποσκαπτόμενες με πολλούς τρόπους από την περονική κυβέρνηση.

Χαρακτηριστικό δείγμα συνδικαλιστικής πρακτικής στα χρόνια του Περόν. Οι σιδηροδρομικοί απεργούν. Κύριο αίτημά τους η αύξηση μισθών κατά 40%. Η Εβίτα δίνει τη λύση: "Δώστε 50% στ' αγόρια"...

(γ) ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑ: Το έθνος των Αργεντίνων μπορεί να κατακτήσει την οικονομική του ανεξαρτησία - βασική προϋπόθεση της εθνικής του επανάστασης. Στις εκλογές του 1946 βασικό σύνθημα των Περονιστών, ήταν "Περόν ΝΑΙ, Μπρέντεν ΟΧΙ" (Σημ.: Ο Μπρέντεν ήταν ο πρεσβευτής των ΗΠΑ στο Μπουένος Άϊρες). Εθνικοποιούνται οι σιδηρόδρομοι (εξαγορά) από τους βρετανούς και οργανισμοί κοινής ωφέλειας (εταιρείες ηλεκτρισμού και τηλεφώνων). Στο χώρο των δημόσιων έργων 76 χιλιάδες κατασκευές σφραγίζουν την πορεία της εθνικής αναδημιουργίας.

(δ) ΔΙΕΘΝΗΣ ΘΕΣΗ: Η Αργεντινή μέσα από την ισχυροποίηση της οικονομικής θέσης με νέες πια προϋποθέσεις θα διεκδικήσει να είναι η πρωτεύουσα της Λατινικής Αμερικής. Η χώρα - κλειδί των υποθέσεων της Ηπείρου. Ήδη αρχίζουν μια σειρά από παρεμβάσεις σε γειτονικές χώρες: Παραγουάη, Ουρουγουάη, Βολιβία, δέχονται τις πιέσεις αυτού του φιλόδοξου γείτονα και υποψήφιου πατέρα των Λατίνων. Είναι με ιδιαίτερη σημασία που σημειώνεται η ίδρυση της «Λατινοαμερικανικής Εργατικής Ομοσπονδίας», που αφετηρία έχει το Μπουένος Άϊρες, αλλά οι φιλοδοξίες της εκτείνονται σε ολόκληρη τη Ν. Αμερική.

(ε) ΛΑΪΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ : Δόρυ και αιχμή του δόρατος του ζώντος Περονισμού, οι ρομαντικοί descamisados. Μαχητικοί εργάτες, που ζουν στα περίχωρα του Μπουένος Άϊρες είναι οι ακοίμητοι ιδεολόγοι του Περόν και της Εβίτας. Οι "ξεπουκαμίσωτοι" της Εύας

τραγουδούν το όνομα του Περόν, ενώ στην ουσία δοξάζουν τη δική τους ελπίδα για ένα κάποιο ευτυχημένο μέλλον - έστω και χρονικά απροσδιόριστο. Μέσα από αυτό το απροσδιόριστο του χρόνου ανέρχεται στην επιφάνεια το στοιχείο της πολιτικά ερωτικής σχέσης ανάμεσα στους "ξεπουκαμισωτους" και το ζεύγος Περόν. Ενα φαινόμενο που ακόμα και σήμερα δεν έχει κλείσει τον κύκλο της έρευνας, ενώ εντυπωσιάζει διαχρονικά το είδος, η έκταση και η ποιότητά του...

(στ) ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΩΣ ΘΕΣΜΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ: Το κράτος, αντίπαλος και συμφιλωτής ταυτόχρονα, αναλαμβάνει το ρόλο του "υπερταξικού δικαστή. Μεγεθύνεται ποσοτικά με την ελπίδα ότι θα προσδώσει κύρος στον προορισμό του ως συμφιλωτή και διαχειριστή του λαϊκού (δηλαδή περονικού) συμφέροντος. Τα κυριότερα πεδία της Περονικής ιδεολογίας - συνδικαλισμός - πρόνοια - σφραγίζονται και αγκυλώνονται γύρω από την κρατική γραφειοκρατική μηχανή. Ενα διοργανωμένο κράτος, είναι μια καλή συνταγή για πατερναλιστικές διαθέσεις. Εκείνο (το κράτος) μεριμνά για σένα... Εσύ εργάτη ή υπάλληλε, έχεις το δικό σου (Περονικό σου) σύνθημα: "Σπίτι - Δουλειά, Δουλειά - Σπίτι".

(ζ) ΠΟΛΥΤΑΞΙΚΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΣΥΛΛΕΚΤΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ: Τόσο η ιδεολογία, όσο η πρακτική του Περονισμού επιτρέπουν τη μεταφορά του σ' ένα κόμμα ευρύτατα πολυταξικό, όπου η ύπαρξη των αντιθέτων επιτρέπεται μέχρι τη διακίνηση των ετερόκλητων αιτημάτων τους. Στην ώρα της εφαρμογής υπάρχουν οι κατά περίπτωση πρίγκιπες του Ιδρύματος που αποφασίζουν πέρα από κομματικές διαδικασίες. Αυτή ήταν η φύση του Περονισμού. Τα αρχηγικά πρότυπα έχουν πάντοτε ανάγκη τη στήριξη τους στους αυλοκόλακες και στους εφήμερους επιβάτες του τραίνου της εξουσίας. Μόλις όμως διαισθανθούν ότι η αυλή αποσύρεται, συρρικνώνεται, γίνονται συχνά οι πιο επίφοβοι κατήγοροι του βασιλιά που δεν θα υπάρχει.

ΠΕΡΟΝ ΚΑΙ ΕΡΓΑΤΕΣ: Ο ΕΡΩΤΙΚΟΣ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΣ

Για την Εβίτα: "Μαρία Εύα Ντουάρτε ντε Περόν, φέρνει την ευτυχία σ' όλα τα σπίτια της Αργεντινής - ΔΟΞΑΣΤΕ ΤΗΝ!"

Για τον Χουάν: "Δεν μπορώ να φανταστώ τον Παράδεισο χωρίς το Στρατηγό Περόν!!"

Συνθήματα και δηλώσεις κάνουν λόγο αποκαλυπτικό. Περόν και οργανωμένοι Περονιστές, Εβίτα και descamisados. Κάθε προσέγγιση της σχέσης τους αφήνει ένα μήνυμα έκστασης μπροστά στο πάθος και τη σφοδρότητα αυτού του ερωτικού δεσμού. Οι "αγαπημένοι ξεπουκαμισωτοι" είναι τα υποκείμενα ενός μοναδικού ιστορικού «δεσμού» με την πολιτική τους ηγεσία και καθοδήγηση. Η ερμηνεία αυτού του ανεπανάληπτου δεσμού, προβάλλει προκλητικά. Ποιες οι πολιτικές και κοινωνικές του καταβολές;

(α) Σημαντικότερο πολιτικό αίτιο ήταν οι διαψεύσεις των ελπίδων ενός έθνους. Για δεκαετίες ολόκληρες η ξενοκρατία και βασιλεύει και κυβερνά. Ο προσπάθειες και οι αγώνες για κατοχύρωση της δημοκρατίας στην Αργεντινή προσκρούουν στο περίτεχνο στημένο σύστημα της εξάρτησης. Ενα ασταμάτητο παιχνίδι ανάμεσα στην ελπίδα και την απογοήτευση, όπου η απογοήτευση κρατά συνήθως το κλειδί του επίλογου. "Θέλουμε να ανήκουμε στη Μεγάλη Βρετανία και να κυβερνηθούμε από αυτήν", δηλώνει ο Κάρλος Μαρία ντε Ολιβέιρα και το άγαλμα του κόσμησε το Μπουένος Άιρες...

(β) Αυτό το αίτιο, δεμένο με το συνολικό οικοδόμημα της Νότιας Ηπείρου των Λατίνων εκτρέφει και αναταράζει το πρότυπο των λαϊκιστών caudillos: Χαρισματικοί ηγέτες, εν ονόματι της λαϊκής ευτυχίας καθίστανται κυρίαρχοι του πολιτικού σκηνικού. Η διοίκηση ασκείται από το επιτελείο των εκλεκτών του caudillo. Ο λαός; το κόμμα; οι θεσμοί; Η απάντηση σε επανάληψη "Το Σπίτι - Δουλειά, Δουλειά - Σπίτι..." .... Η πολύχρονη διαδικασία διάβρωσης της εθνικής συνείδησης είναι και ο πιο αποτελεσματικός μοχλός για διάβρωση και της πολιτικής συνείδησης. "Στην Αργεντινή, ο νεοαποικισμός είναι ντυμένος στ' αργεντίνικα", κινηματογραφεί ο Φερνάντο Εζεκία Σολάνας.

(γ) Το όλο παρουσιαστικό του ζεύγους Περόν κινείται επιτυχημένα στην αναζήτηση και διαμόρφωση ενός ιδιότυπου "σταρ" της πολιτικής. Προσωπική γοητεία, ακτινοβολία των προσωπικών ικανοτήτων. Η Εβίτα Ντουάρτε, η άσκηση γοητείας. Απλή και λαϊκή σε λόγους και έργα. Σύνθετη και αριστοκρατική σε άλλους λόγους και άλλα έργα. Μια εξ' ολοκλήρου χαρισματική σύζευξη, που σε ένα κόσμο διανθισμένο από ετερόκλητες θρησκευτικές δοξασίες φάνταζε για ενσάρκωση μιας Μεσσιανιστικής λύτρωσης και ακρωτήρι της Καλής Ελπίδας...

(δ) Ο ιδιότυπος κόσμος των descamisados: Δυναμισμός και πρωτοβουλίες που πηγάζουν από την ταξική τους προέλευση - εργάτες κατά πρώτο λόγο. Παραδοσιακές πρακτικές, όσο και αντικειμενικές συγκυρίες (δεκαετία '40) γίνονται το πλαίσιο της αδυναμίας ανάπτυξης ενός πλατιού λαϊκού κινήματος, ικανού να προσδώσει, διέξοδο και λύσεις στα προβλήματα των εργαζομένων.

Ο Περόν και η Εβίτα αναλαμβάνουν το ρόλο του Πατέρα και της Μητέρας των εργατών. Για πρώτη φορά οι βολές κατά της ολιγαρχίας πείθουν ότι θα γίνουν πράξη. Το όραμα περί δικαιοσύνης φαίνεται, παρ' όλο το νεφελώδες του χαρακτήρα του ως ρεαλιστικό πρόγραμμα. Ο εθνικός ηγέτης - Περόν - που αναλαμβάνει να φέρει την Άνοιξη σε εποχές μακρού Χειμώνα. Η Εβίτα - και πάλι - αναλαμβάνει να γίνει κήρυκας του ξεσηκωμού. Οι εργάτες συγκινούνται και οραματίζονται γιατί για πρώτη φορά μια γυναίκα μιλά στην καρδιά τους.

"Και όταν λέω ότι η δικαιοσύνη πρέπει να γίνει ανελέητη όσο και αν κοστίζει, όσο κι αν χρειαστεί να θυσιάσουν, είμαι σίγουρη ότι ο Θεός θα με συγχωρήσει που χτύπησα τους ολιγάριθμους επειδή τους χτύπησα με αγάπη - για την αγάπη του λαού μας. Αλλά θα τους κάνω να πληρώσουν για όλα τα βάσανα που προξένησαν στους φτωχούς - μέχρι την τελευταία σταγόνα αίματος που θα τους απομένει..."

Η φωνή της συνεχίζει τον ύμνο της αργεντίνικης αναγέννησης. "Αγκαλιασμένη με την πατρίδα, θα δώσω τα πάντα, γιατί ακόμη υπάρχουν σ' αυτή τη χώρα φτωχοί και δυστυχημένοι, απελπισμένοι και άρρωστοι... Βάζω την ψυχή μου μαζί με την ψυχή της χώρας μου... Καμμιά θυσία, κανένας κόπος, καμμιά στέρηση, δεν μπορεί να έχει σημασία όταν προσπαθεί να βάλει τέλος στο ρόλο που βασανίζει τους ανθρώπους αυτής της χώρας..."

ΣΚΑΝΔΑΛΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Οι τέσσερις λόγοι του έρωτα αποτελούν μια επιχείρηση ερμηνείας σ' ένα πολυσύνθετο ζήτημα, το οποίο στη συνέχεια πήρε πιο πειστική εικόνα. Ορισμένα μέτρα που πήρε η κυβέρνηση

Περόν προς όφελος των εργαζομένων αυξάνουν κατακόρυφα το πάθος και τις προσδοκίες. Οι γυναίκες λ.χ. αποκτούν το δικαίωμα της ψήφου κάτι που αποδίδεται ολοκληρωτικά στις ικανότητες της "Κυρίας της Ελπίδας".

Σύντομα η Εβίτα θα περάσει στη σφαίρα του θρύλου. Σε ηλικία 33 χρονών (1952) πεθαίνει από καρκίνο. Μπροστά στο βαλσαμωμένο σώμα της τρία εκατομμύρια άνθρωποι γίνονται οι ζωντανοί προσκυνητές της νέας αγίας των Αργεντινών, της "Σάντα Εβίτα". Αγία - και τότε, Αγία και ύστερα. Μετά την ανατροπή του Περόν (1955), η Κυρία της Ελπίδας - σύμφωνα με τα στοιχεία της νέας κυβέρνησης - είχε στην κατοχή της πέντε επαύλεις, δεκάδες αυτοκίνητα, τετρακόσιες τουαλέτες, κοσμήματα αξίας 1.250.000 λιρών. Κάθε μια από τις γούνες της, ήταν ίση σε αξία με μηνιαίους μισθούς δεκάδων εργατών. Το πραξικόπημα των Στρατηγών (1955) ανατρέπει τον άλλο Στρατηγό. Ο Περόν παίρνει το δρόμο της εξορίας και εγκαθίσταται τελικά στην Ισπανία. Σκάνδαλα έρχονται στην επιφάνεια, καταχρήσεις, δωροδοκίες. Μα ούτε ο πλούτος της Εβίτας, ούτε τα σκάνδαλα που χρεώνονται στον Περόν, μειώνουν την αγάπη και το πάθος που είχαν οι "ξεπουκαμίσωτοι" για την Ηρα και το Δία τους. Δεν ξεχνούν πως μόνο εκείνοι έσκυψαν με στοργή στην ατελείωτη ώρα των προβλημάτων τους. Δεν ξεχνούν πως μόνο εκείνοι δοκίμασαν να γιατρέψουν τις πληγές τους. Δεν ξεχνούν πως μόνο εκείνοι ξεχώρισαν από τη σύγκριση με τους άλλους, άλλων εξουσιών. Και τα σκάνδαλα; Οι καταχρήσεις; Σε ένα λαό που η εμπειρία του τον δίδαξε πως "αυτά τάχει η εξουσία" και πως "όλοι μπορούν να τρώνε, φτάνει να περισσεύει κάτι και για μας", οι αποκαλύψεις δεν εντυπωσιάζουν τον περονικό κόσμο. Αντίθετα μάλιστα. Όσο ο καιρός περνά, η μνήμη του Περόν γίνεται πιο μεγάλη, ενώ η γοητεία της ιδεολογίας του συναντά ολοένα και πιο πολλούς υποψήφιους οπαδούς...

Το πραξικόπημα του ναυάρχου Ρόχας (1955) αλλά και τα παιχνίδια με την εξουσία των άλλων στρατηγών (μετά τον Ρόχας) πιστοποιούν στη συνείδηση των πιο πολλών Αργεντινών πως ο Περόν εξακολουθεί να είναι η πρόταση που φεγγοβολεί στις καρδιές τους. Η επάνοδος στο προσκήνιο (1973) και η νέα προεδρία Περόν κράτησε δέκα μήνες (1 Ιουλίου 1974). Ο Περόν πεθαίνει από καρδιακή προσβολή και τον διαδέχεται στην προεδρία η Μαρία Εστελλα Μαρτίνεζ, πιο γνωστή ως Ιζαμπελίτα Περόν. Ωστόσο, η προεδρία των δέκα μηνών, έκρυβε το θησαυρό της. Μείωσε τη δημοτικότητα και την αποτελεσματικότητα του Περονισμού τόσο, όσο δεν μπόρεσαν να επιφέρουν οι διώξεις εναντίον του για δεκαοκτώ ολόκληρα χρόνια. Το νέο, δεν ήταν όπως το προηγούμενο. Οι δύσκολες οικονομικές συγκυρίες. Η διάσπαση του Περονισμού σε αντιμαχόμενες φράξιες με σαφείς ιδεολογικές αποκλίσεις. Η μείωση των συνεκτικών ικανοτήτων του Στρατηγού Ηγέτη. Και οι τρεις παράγοντες μαζί συνέβαλαν σε μια πιο πειστική αποκάλυψη του Περονιστικού φαινομένου. Το Λαϊκιστικό δεν ήταν Λαϊκό, έστω κι αν δίνει όρκους πίστης στο όνομά του. Οι υποσχέσεις για "Επανάσταση" και "Δικαιοκρατία" δεν μπορούσαν να φέρουν πια την ευτυχία... Ισως και ο ίδιος ο γηραιός πια Περόν - αναλογιζόμενος την υστεροφημία του - να μονολογούσε: "Ο θρύλος της δεκαοχταετίας χάθηκε στις πίκρες του δεκαμήνου... γιατί να μην προτιμήσω το θρύλο που δεν τελειώνει, από την πίκρα που δεν έχει αρχή και τέλος;"

Συνήθως οι μύθοι και οι θρύλοι γίνονται εμπόδιο για τη σωστή ανάγνωση των λαϊκών προτεραιοτήτων. Και η απόσυρση από το προσκήνιο (1974) του Περόν ήταν μια μακροπρόθεσμη προσφορά προς την πρόοδο και το στερέωμα της Δημοκρατίας στην Αργεντινή, γιατί συνέβαλε στην προσέγγιση των πραγμάτων με ρεαλιστικά πια μέτρα.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΠΙΣΤΗΣ

Περονισμός: Η ακμή και η παρακμή του, ζωντανή μαρτυρία ενός αδιάψευστου πάθους για ζωή! Ένας λαός που εναπόθεσε τις ελπίδες του στο περονικό αυτοκρατορικό δίδυμο και που λαχτάρησε την Αγάπη και την Ευτυχία. Ανεξήγητα πράγματα για πολλούς, δυσνόητοι όροι, φαινόμενο που δεν ερμηνεύεται για άλλους.

Ωστόσο η ουσία μένει : Το φαινόμενο είναι αργεντινικής καταγωγής και κατανάλωσης. Κι αν δεν κριθεί με σαφή αργεντινικά μέτρα, τότε ο κίνδυνος αλλοίωσής του είναι βέβαιος. Σε όλο αυτό το περιδιάβασμα στον κόσμο του Χουάν, της Εβίτας και των ξεπουκαμίσωτων, το σημάδι της γνωριμίας, το καταθέτει - όπως σε όλους τους λαούς - ένας ραψωδός της θλίψης και της απελπισίας.

Ο τραγουδιστής της Αργεντινής. Κραυγή διαμαρτυρίας προς επίγειους και ουράνιους, αυτοκράτορες...

"Ρώτησα τον πατέρα μου.

- Έβαψες κόκκινο το χρυσάφι

του αφεντικού

Με το δικό σου αίμα.

Ο Θεός βοηθάει το φτωχό;

- Μπορεί ναι, μπορεί όχι.

Πάντως, βλέπω ότι κάθεται

Στο ίδιο τραπέζι με τ' αφεντικό..."

ΠΑΝΟΡΑΜΑ ΚΡΙΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΚΡΙΣΕΩΝ

Το Περονιστικό φαινόμενο, η λαϊκή χιονοστιβάδα που το συνόδευε, θέματα που και τότε και σήμερα προκαλούν την κριτική σκέψη. Πολιτικοί σχηματισμοί, προσωπικότητες του λατινοαμερικανικού χώρου, τοποθετούνται. Κρίνουν, επικρίνουν, διακρίνουν. Κοντά σε αυτούς, και ευρωπαϊοί ερευνητές. Κυρίαρχη τους φιλοδοξία να ερμηνεύσουν το πάθος και τη διάρκειά του. Να διακριβώσουν την πολιτική του φιλοσοφία, να στήσουν ή να κατεδαφίσουν τον ιστορικό του ανδριάντα:

(α) Ο Γιώργος Καράγιωργας ερμηνεύει τον περονισμό ως φιλοσοφία πολιτικής πρακτικής. "Είναι ένας τρόπος ζωής, είναι μια κοινωνική κατάκτηση, είναι μια ασφαλιστική δικλείδα", που καθορίζει την πορεία πολιτικών...

(β) Η Μαίρη Μείν αναλύει το δεσμό - και τα δεσμά - ανάμεσα στους Descamisados και την Εβίτα:

"Η αγάπη της για τους φτωχούς της Αργεντινής είναι η αγάπη που τρέφει για τα παιδιά της μια υπερπροστατευτική μητέρα. Τους αγαπούσε μόνο όσο εξαρτιόνταν απόλυτα από εκείνη,

μόνο όσο υπάκουαν τυφλά στις επιθυμίες της, μόνο όσο της εξέφραζαν το θαυμασμό και τη λατρεία τους. Τους φερόταν όπως μια νευρωτική μητέρα φέρεται στα παιδιά της, χαρίζοντάς τους ακριβά παιχνίδια που δεν τους επιτρέπει να αγγίζουν και επιδεικνύοντας τα περήφανα στους επισκέπτες. Αλλά αν τολμούσαν να δείξουν έστω μετά ίχνος ανεξαρτησίας, αν ξεστόμιζαν μια ιδέα διαφορετική από τη δική της, στρεφόταν εναντίον τους, όπως μια ψυχωτική μητέρα επιτίθεται στα παιδιά της και τα τιμωρεί με τον πιο σκληρό τρόπο που μπορεί να εφεύρει το άρρωστο μυαλό της".

Το σχόλιο της Μείν, δένει σταθερά με το λόγο της ίδιας της Εβίτα: "Να ποιο πρέπει να είναι το "πιστεύω" των ξεπουκαμίσωτων. Οποιος μιλάει άσχημα για την κυβέρνηση, να παθαίνει αμέσως αυτό που του αξίζει. Δεν αξίζει τον κόπο να προσπαθήσουμε να τον πείσουμε..."

(γ) Ο Φερνάντο Εζεκία Σολάνας θεωρεί τον περονισμό, ως περιέχονται "αντιιμπεριαλιστικά γνωρίσματα με άξονα κίνησης του το προλεταριάτο. Ο ίδιος ο Περόν δεν ήταν μαρξιστής, αλλά εθνικός ηγέτης, με τον Λαϊκισμό και τον Εθνικισμό ως τα πιο σημαντικά εφόδια της ιδεολογίας του". Στο καθημερινό δίλημμα "φτωχός ή λαδωμένος", το διαχρονικό κονσέρτο των απελπισμένων". Οποιος επιλέξει το θάνατο, έχει επιλέξει τη ζωή του..."

(δ) Η Μαρία Καστριασιανάκη κάνει λόγο για τα όσα προηγήθηκαν της προεδρίας Περόν και που εξηγούν τις μετέπειτα εξελίξεις:

"Ένας αποφασιστικός παράγοντας της πρωτοφανούς επιτυχίας του Περόν στη δεκαετία του '40, ήταν η ολοκληρωτική αποτυχία των Ριζοσπαστών του Προέδρου Τριγόνεν (1916-1930) στις κοινωνικές αλλαγές που απαιτούσε η εποχή. Εξάλλου και το καθεστώς Τριγόνεν αποτελεί ένα παράδειγμα λαϊκισμού στηριγμένου στις αστικές μάζες, κυρίως του Μπουένος Αιρες. Επί πλέον ο Τριγόνεν παρέμεινε στην ιστορία σαν μια αμφιλεγόμενη πολιτική προσωπικότητα. Οι βιογράφοι του, είτε τον θεοποιούν είτε τον δυσφημούν. Ήταν η παλιομοδίτικη φιγούρα του τίμιου πολιτικού, ικανού να εμπνεύσει φανατική αφοσίωση, που όμως η ανικανότητα και η διαφθορά των στελεχών του ήταν η αιτία της αποτυχίας του..."

(ε) Ο Εντουάρτο Γκαλεάνο αναλύει το ταξικό υπόβαθρο και τις επιλογές του ευρύτερου Λαϊκισμού:

"Οι κυβερνήσεις των: Γκετούλιο Βάργκας (1932-1945 και 1951-1954), Λάζαρος Κάρντενας (1934-1940) και Χουάν Νοτμίγκο Περόν (1946-1965) εθνικιστικών τάσεων και με πλατιά λαϊκή απήχηση, εξέφρασαν στη Βραζιλία, στο Μεξικό και την Αργεντινή την ανάγκη της αποκόλλησης και του νέου ξεκινήματος, της ανάπτυξης ή της εθνικής παγίωσης, ανάλογα με τη χρονική περίπτωση και τη χρονική περίοδο της εθνικής βιομηχανίας... Το κράτος ενσάρκωσε το έθνος και επέβαλε την πολιτική και οικονομική προσέλευση των λαϊκών μαζών προς όφελος της εκβιομηχάνισης...»

(στ) Ο Νίκος Μουζέλης, προσεγγίζει το ζήτημα από τη σκοπιά της διαπλοκής στρατού και περονισμού μέσα στις δομές του αργεντινικού βοναπαρτικού κράτους.

"Στην Αργεντινή οι ισχυρές δυνάμεις του Περονιστικού κινήματος από τη μια μερίδα και η εξαιρετικά κυρίαρχη θέση του στρατού, μέσα στο κράτος από την άλλη, εξηγούν τις μεταπολεμικές εναλλαγές ημικοινοβουλευτικών και στρατιωτικών μορφών διακυβέρνησης καθώς οι στρατιωτικές και οι πιο πολιτικές δυνάμεις δεν κατάφεραν να δημιουργήσουν ένα πιο σταθερό τρόπο ύπαρξης..."

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΙΣΟΠΕΔΩΣΗ

Ενδιαφέρον από πολλές απόψεις το ζήτημα: Πώς η κομμουνιστική αριστερά μέσα στην Αργεντινή ή και αλλού ερμήνευσε και ερμηνεύει την περονική πλημμυρίδα; Το Κ.Κ. Αργεντινής επιχειρεί τη δική του προσέγγιση. Ο ηγέτης Χιούλυ σκιαγραφεί τον Περονισμό ως "αταξική συμμορία". Ο Κοντοβίλα αναφωνεί "Ναι στην επανάσταση που ανέτρεψε το φασιστικό καθεστώς του Περόν...".

Εδώ τα πράγματα γίνονται πιο πολύπλοκα. Το Κ.Κ. της χώρας, όχι μόνο ασκεί ισοπεδωτική κριτική στο Περόν αλλά και επιδοκιμάζει το πραξικόπημα του '55 που τον ανέτρεψε... Απέναντι στους δύο μονομάχους της πολιτικής ζωής (περονιστές -κίνημα του μεγάλου κεφαλαίου), το Κ.Κ. δεν τηρεί ούτε το πρόσχημα των "ίσων αποστάσεων". Τοποθετείται θετικά για το ναύαρχο Ρόχας, μηδενίζοντας την περονιστική κοσμοαντίληψη. Το Κ.Κ. προσπαθεί με το δικό του τρόπο να "εκδικηθεί" τον Περονισμό, γιατί εκείνος κέρδισε - για τότε - το κλειδί του Παραδείσου: Τον έλεγχο της εργατικής τάξης... Αυτό δεν θα του το συγχωρήσουν ποτέ! Ένα κόμμα που θεωρεί την εργατική τάξη ως στοιχείο της δικής του πολιτικής ιδιοκτησίας βλέπει τον εργάτη να υπακούει στον Περόν και να περιφρονεί το Κ.Κ.

Μια δική του απάντηση δίνει ο Φιντέλ Κάστρο στο Κ.Κ. της Αργεντινής σε σχέση με τον Περονισμό. Η μαρτυρία ανήκει στον Υβ Γκιλπέρ:

"Πρέπει να σημειώσουμε τις συχνές επαφές μεταξύ Καστρικών και Περονιστών». Αφού παραθέτει μια σειρά από επαφές ανάμεσα σε στελέχη του Περονισμού - εκτός Αργεντινής πια και του καθεστώτος της Αβάνας, επιλέγει: «Στο ραδιόφωνο της Κούβας, ο γνωστός σχολιαστής Χοσέ Πάρντο Λάντα έπλεξε το εγκώμιο του καθεστώτος Περόν, που το χαρακτήρισε σαν μια κίνηση «εθνική και αντιϊμπεριαλιστική», που είχε την υποστήριξη της εργατικής τάξεως "Δεν αρνούμεθα ούτε τη φιλία μας, ούτε το θαυμασμό μας για τον Περόν, δηλώνει ο Πάρντο Λάντα. Ο Περόν, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ρικάρντο Ρόχα εκφράζει "πραγματικό θαυμασμό" για τον Κάστρο και τους κουβανούς επαναστάτες, όπως το αποδεικνυε κάποιο γράμμα που ο Τσε Γκουεβέρα είχε στην κατοχή του. Την ίδια περίοδο ο Τσε Γκουεβέρα - δηλωμένος στα νεανικά του χρόνια αντι-περονικός, κάνει τη δική του επανεκτίμηση:

"Ο Περόν υπήρξε αναμφισβήτητα η πιο εξελιγμένη έκφραση της πολιτικής και οικονομικής μεταρρύθμισης της Αργεντινής. Να σκεφτείτε όμως, πως αν είχε επιχειρήσει μια βαθειά ανατροπή των παραδοσιακών οικονομικών δυνάμεων, οι καινούριες δεν θα ήταν ικανές να βάλουν τέλος στην κυβέρνησή του, όπως τελικά έγινε".

Στα δεξιά οι "Γορίλλες" της Αργεντινής εξισώνουν τον Περόν με τον δικτάτορα της Κούβας Μπατίστα (1955). Στα Αριστερά κατηγορείται ο Περόν ότι έβλεπε την εξουσία σαν το βιολί. Την κρατούσε με το αριστερό και την έπαιζε με το δεξί..

ΚΑΙ ΟΙ ΚΡΙΝΟΝΤΕΣ ΚΡΙΝΟΝΤΑΙ

Το πανόραμα των κρίσεων και των επικρίσεων, καταλήγει συχνά σε μια ασάφεια αποτελέσματος και βέβαια σε μια εύλογη αδυναμία κατανόησης, του πραγματικού Περονισμού. Η επιχείρηση επισκόπησης του περνά μέσα από συμπληγάδες αντιθετικών προσεγγίσεων στο επίπεδο του μαύρου ή του άσπρου. Ίσως να είναι όλα αυτά, η πρόκληση για τη συνέχεια και ο βατήρας για το δρόμο προς τον επίλογο:

Η κατηγορία κατά Περόν "εβλεπε την εξουσία σαν το βιολί. Την κρατούσε με το αριστερό και την έπαιζε με το δεξί".

Με ποιο όμως, κριτήριο, ή κριτήρια θα γίνει η κατάταξη του Περόν στο παραδοσιακό σχήμα "δεξιά", "αριστερά"; Ασφαλώς το ζήτημα του ποιος κατέχει τα μέσα παραγωγής ή ποιος προγραμματίζεται να τα έχει είναι ένα καλό εργαλείο για να προσεγγίσουμε με σαφήνεια κάθε πολιτική φιλοσοφία και να την κατατάξουμε σε συγκεκριμένες "σηματοποιημένες" διαβαθμίσεις. Η απάντηση του Περόν στο ζήτημα αυτό ήταν ορισμένη:

"Καταπολεμώ την αδικία, κτυπώ τους ολιγαρχικούς, φροντίζω για τους φτωχούς και τους δυστυχημένους".

Ο Περόν με την πολιτική του επιδιώκει να μεταφέρει μέγα μέρος του εθνικού προϊόντος στην πλευρά του τραπεζιού που κάθονται οι "μη προνομιούχοι" Αργεντίνοι. Αυτή η φροντίδα του, ήταν η αποκάλυψη της πολιτικής του. Εσωεθνική αναδιανομή του εθνικού προϊόντος, ώστε το κομμάτι της πίττας που αναλογούσε στους καταπιεσμένους να αυξάνει σταδιακά, με φιλοδοξία να φτάσει σε "ανεκτά" και "ανθρώπινα" επίπεδα. Με αστυνομικές προσταγές αναγκάζει τη Βιομηχανική Ένωση της χώρας να παίξει το νέο ρόλο της. Αυξήσεις στους εργάτες, περιορισμός των απολύσεων, κοινωνική πρόνοια μέσα και έξω από το εργοστάσιο. Μια αργεντίνικη εκδοχή του κράτους πρόνοιας, του κράτους επιδιαιτητή των αντιθέσεων. Κυρίως όμως μια ιδιόρρυθμη περίπτωση πατερναλιστικού κράτους, που κάτω από η σκέπη του αναπτύσσονται και ευλογούνται οι προσδοκίες περί δικαιοσύνης". Στην ουσία όμως η φιλολογία περί αναδιανομής της πίττας και ο τρόπος που ο Περονισμός δοκίμασε να κάνει τις δικές του τομές συμποσούνται σε ένα βασικό συμπέρασμα. Ενώ ο Περόν διεκδικούσε "Επανάσταση σε Αργεντίνικο ρυθμό" στην πραγματικότητα εννοούσε "Μεταρρύθμιση". Οι σχέσεις παραγωγής διατηρούν το κύριο γνώρισμά τους. Ο Περόν υπόσχεται να τις εκσυγχρονίσει, να τους προσδώσει έναν πιο "ισορροπημένο" χαρακτήρα υπέρ των εργαζομένων. Ο Περόν υπέρμαχος μιας εθνοκεντρικής βιομηχανικής ανάπτυξης, στηρίζεται στους εργάτες και τους ενσωματώνει στη συνέχεια στη λογική του "κρατισμού". Η πρόθεσή του σαφής: βιομηχανική ανάπτυξη στηριγμένη σε δυο πόδια. Στους εθνικούς βιομήχανους και στους εθνικούς εργάτες. Πιο γοργά, πιο αποφασιστικά θα κινηθούν τα γρανάζια της μηχανής, άρα αύξηση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, με συνέπεια μια πιο μεγάλη πίττα να ικανοποιεί στο μοίρασμά της ολοένα και περισσότερους "εθνικούς εργάτες". Ωστόσο το κλειδί της γνώσης αναδεικνύεται ολόπλευρα στα γεγονότα του '55. Ανατροπή Περόν.

Το κίνημα του ναυάρχου Ρόχας απομακρύνει τον Περόν από την κυβέρνηση και σε συντομότατο χρονικό διάστημα τον Περονισμό από την εξουσία. Ποιοι υποκίνησαν τον Ρόχας; Ποια η κοινωνική σύνθεση των δυνάμεων, που συνέβαλαν και εν τέλει διεκδίκησαν θριαμβικά, τη χαρά για την πτώση του "Αργεντίνου Μπατίστα"; Οι κύκλοι της Ένωσης Βιομηχάνων της Αργεντινής, οι μεσάζοντες του κάθε είδους, η ηγεσία της Εκκλησίας. Να ποιες κοινωνικές δυνάμεις έγιναν μέτωπο για να ανατρέψουν το δικό τους «Μπατίστα». Για να γίνουν, άραγε οι

ίδιοι διάδοχοι του Μπατίστα, δηλαδή Κάστρο της Αργεντινής; Οι βολές περί "Αργεντινού Μπατίστα" δοκίμαζαν να αποκοιμίσουν τον κόσμο γιατί οι ίδιοι έκρυβαν στις αποσκευές τους τον πραγματικό Αργεντινό Μπατίστα! Η κορυφαία πολιτική διαπάλη στην Αργεντινή (1955) έδειξε και άλλα. Πόσο δηλαδή η Περονική Επανάσταση λειτουργούσε ως Μεταρρύθμιση - χωρίς τα προσόντα της να είναι σε θέση να εισέλθουν στα άδυτα της "μοναδικής" εξουσιαστικής πρότασης στο χώρο της Λ. Αμερικής. Η Λέσχη των Στρατηγών και με δέκα χρόνια περονικής βασιλείας απέδειξε στο τέλος ότι αυτή κρατούσε τα κλειδιά της εξουσίας...

Από την άλλη πλευρά η στάση του Κ.Κ. της Αργεντινής στην ίδια περίοδο χαρακτηριζόταν από αντιπερονική μανία, σε σημείο που έφτανε να χειροκροτεί το ναύαρχο Ρόχας. Τα ελατήρια πάντως των σκέψεων του Κ.Κ. τόσο στα τότε όσο και στα μετέπειτα γεγονότα, ερμηνεύουν ως ένα βαθμό, γιατί το παραδοσιακό Κ.Κ. στην Αργεντινή κινείται σε οριακά ποσοστά. Είναι παράλληλα και μια ενδεικτική διάταξη σκέψης που παρατηρείται και σε άλλα Κ.Κ. του Λατινοαμερικάνικου χώρου με όμοια κατά κανόνα - αποτελέσματα.

Περονισμός και χρόνος

Όλες οι ιδεολογικές ανεπάρκειες του περονιστικού φαινομένου γίνονται ολοένα και πιο χειροπιαστές όταν αυτές δοκιμάζουν την αντοχή τους στο χρόνο. Οι σύγχρονες πολιτικές εξελίξεις στην Αργεντινή κινούνται προς αυτή την κατεύθυνση. Ύστερα από τις διπλές νίκες του προέδρου Ραούλ Αλφονσίν (Ριζοσπαστική Ένωση), το κίνημα των Περονιστών φαίνεται να περνά στη φάση του επαναπροσδιορισμού του ρόλου του. Η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών (Περονιστική) διατηρεί την αίγλη και την ισχύ της. Είναι η πιο μαζική, όσο και η πιο διεκδικητική Εργατική Ένωση. Στο επίπεδο των "ατομικών" ιδεολογιών, ο πρόεδρος Ραούλ Αλφονσίν συγκρίνει τον Περονισμό με τη δυνατότητα ύπαρξης ή συνύπαρξης ενός κάποιου "αλφονσινιστικού" αντίπαλου μοντέλου:

"Η δική μου εξουσία είναι απόλυτα δημοκρατική. Η επιτυχία της "Ριζοσπαστικής Ένωσης" οφείλεται περισσότερο στην αξιοπιστία, παρά στη δημοτικότητά μου. Δεν υπάρχει "αλφονσινισμός" - πιστέψτε με".

Οι περονιστές δίνουν πρώτη προτεραιότητα στη συνδικαλιστική δράση μια και η ευρύτερα πολιτική σκηνή μοιάζει να έχει βρει άλλες προτεραιότητες. Ο συνδικαλιστικός διεκδικητισμός έχει επιλεγεί ως ο πολιορκητικός κλοιός που θα ξαναδώσει στον περονισμό τα πολιτικά του ηνία. Ο περονισμός δεν επαναλαμβάνεται. Και όποιος στην πολιτική σκηνή δεν εξελίσσεται, δεν ανανεώνεται μέσα από μεταβαλλόμενες συγκυρίες στο τέλος θα ανήκει – νομοτελειακά, ίσως – στον κύκλο της ιστορικής έρευνας.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

-

1 Μαίρη Μέην : "Εβίτα" , εκδόσεις Κάκτος, 1982

- 2 Εντουάρτο Γκαλεάνο: "Οι ανοιχτές φλέβες της Λατινικής Αμερικής", εκδόσεις Θεωρία, 1982.
- 3 "Το κράτος στον περιφερειακό καπιταλισμό" - ΕΞΑΝΤΑΣ.
- 4 Υβ Γκιλπέρ "Η Κούβα του Κάστρο", εκδόσεις Σύγχρονοι Άνεμοι, 1961
- 5 Ρικάρντο Ρόχο: "Τσε Γκουεβέρα", εκδόσεις Μπάυρον, 1983
- 6 Περιοδικό, "Λατινική Αμερική", τεύχη 5, 6, 8. Κείμενα: Μαρία Καστρισιανάκη.
- 7 Φερνάντο Εζεκία Σολάνας: "Η ώρα της φωτιάς" (κινηματογραφική ταινία).
- 8 Εγκυκλοπαίδεια "Ηλιος".
- 9 Ραούλ Αλφονσίν, "Πώς θα βγούμε από την κρίση" (εφημερίδα "ΤΑ ΝΕΑ" 31 Ιανουαρίου 1980).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. [Η Θεολογία της Απελευθέρωσης στη Λατινική Αμερική](#)
  2. [Τα κοινωνικά αίτια](#)
  3. [Το πρόσωπο της Νέας Θεολογίας](#)
  4. [Ο ρόλος του Πάπα](#)
  5. [Η Αριστερά και η Θεολογία της Απελευθέρωσης](#)
  6. [Το Νικαραγουανό πείραμα](#)
  7. [Βιβλιογραφία](#)
-

Η Θεολογία της Απελευθέρωσης

στη Λατινική Αμερική

"Καλωσορίσατε στην Λατινική Αμερική του κοινωνικού πλουραλισμού". Να μια στερεότυπη φράση, που απευθύνεται στον κάθε προσκεκλημένο της Ηπείρου των Αντιθέσεων. Δεν υπάρχει άλλη Ήπειρος, που να συγκεντρώνει τόσα πολλά και για τα κοινά μέτρα παράξενα χαρακτηριστικά. Η αναφορά δεν αφορά τα εξωτερικά της γνωρίσματα, που έτσι ή αλλιώς έχουν άμεση σχέση με τα γεωφυσικά της δεδομένα. Εισάγει στην κοινωνική συμπεριφορά μιας Ηπείρου, που δεν μπορεί να κριθεί με τα συνηθισμένα μέτρα. Ένα πανόραμα αντιθέσεων, φωτογραφίζει τη σκέψη κάθε ανθρώπου που βλέπει από άλλη σκοπιά τη Λατινική Αμερική. Στην κορυφή, ίσως, του πανοράματος, η Θεολογία της Απελευθέρωσης, προκαλεί ιδεολογικές αναζητήσεις, ανατρέπει παραδοσιακές αντιλήψεις, δημιουργεί νέες πολιτικές συντεταγμένες.

Ο παπός Καμίλλο Τόρρες ήταν εκείνος που έφερε μια βαθιά τομή με την ολοκληρωτική του προσχώρηση στην επαναστατική προοπτική που χάραξε ο Τσε Γκουεβέρα. Ήταν μια αρχή, που προοριζόταν σε λίγα χρόνια να δημιουργήσει ένα πλατύ ανανεωτικό ρεύμα μέσα στην καθολική εκκλησία. Τί ήταν εκείνο που έφερε στην επιφάνεια τη Θεολογία της Απελευθέρωσης; Μέσα σε ποια κοινωνικά πλαίσια δημιουργήθηκε και αντρώθηκε "η Εκκλησία των Φτωχών";

Τα κοινωνικά αίτια

Η Λατινική Αμερική για αιώνες ολόκληρους βρέθηκε κάτω από κάθε είδους κηδεμονίες :

α) Κλασσικού τύπου αποικιακές σχέσεις (Ισπανοί, Γάλλοι, Άγγλοι κ.α.).

β) Νεοαποικιακή εξάρτηση, ενσωματωμένη στη διεθνή στρατηγική των ΗΠΑ. Η Ουάσιγκτων με τα κατά καιρούς περιώνυμα δόγματα της αντιμετωπίζει την Κεντρική και Νότια Αμερική ως περιοχές "ζωτικού χώρου" για τα δικά της στρατηγικά συμφέροντα.

γ) Μεταποικιακή διείσδυση σε ποικίλες μορφές:

1. Δημοκρατίες της Μπανάνας. 2. Στρατοκρατικά καθεστώτα. 3. Εθνολογική διάσπαση. 4. Ιδιοκτησία της γης από αρχηγούς –φυλάρχους

δ) Ενεργή παρουσία, συστηματική εμπλοκή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, που διασφαλίζει οικονομικά τις μορφές διείσδυσης που προωθούσε η Ουάσιγκτων.

Η εικόνα που δημιούργησαν όλες αυτές οι παρεμβάσεις στο Λατινοαμερικάνικο χώρο δίνονται με την αρμόζουσα παραστατικότητα, από ένα αυτόπτη μάρτυρα, τον περουβιανό παπά, Γκουστάβο Γκουτιέρες. Ας του δώσουμε το λόγο:

"Το 16ο αιώνα, ο μοναχός Ντέλας Κάσας είχε πει: "Οι Ίντιος πεθαίνουν πριν την ώρα τους" κι αυτή η φράση δεν έχασε καθόλου την επικαιρότητα της. Πεθαίνουν πρόωρα από την πείνα, την αρρώστια και τις καταπιεστικές μεθόδους εκείνων που φοβούνται μη χάσουν τα προνόμιά τους και πνίγουν στο αίμα κάθε προσπάθεια απελευθέρωσης των καταπιεσμένων".

Ο Rabio Richard, καθηγητής Θεολογίας στο Πανεπιστήμιο της Κόστα - Ρίκα, από τη δική του επιστημονική σκοπιά, δίνει μια άλλη πολιτικο - θρησκευτική άποψη στο θέμα:

"Οι δυνάμεις του θανάτου τις οποίες βιώνουμε στην Κεντρική Αμερική προέρχονται από τα οικονομικά χρηματιστικά και στρατιωτικά κέντρα των ΗΠΑ, της Ευρώπης και της Ιαπωνίας. Αυτά τα κέντρα προκαλούν το θάνατο των φτωχών του Τρίτου Κόσμου. Σήμερα πεθαίνουν κάθε χρόνο πάνω από 48 εκατομ. ανθρώπων στο φτωχό κόσμο. Υπάρχουν πάνω από 500 εκατομ. που ζουν σε κατάσταση άκρας αθλιότητας εξαιτίας της οικονομικής και πιστωτικής πολιτικής αυτών των κέντρων θανάτου. Τα στρατιωτικά κέντρα επενδύουν πάνω από ένα εκατομμύριο δολάρια κάθε λεπτό σε εξοπλισμούς για το θάνατο. Ενάντια σ' αυτές τις δυνάμεις του θανάτου δεν μένει παρά η επιλογή της ζωής. Αυτή είναι η επιλογή των φτωχών ολόκληρου του κόσμου".

Ξεχωριστή πάντοτε η άποψη όταν αυτή προέρχεται από ένα Υπουργό Εξωτερικών και μάλιστα της Νικαράγουας. Ο Μιγκέλ ντ'Εσκότο, ρωμαιοκαθολικός παπάς, υπουργός Εξωτερικών των Σαντινίστας εκθέτει τις σκέψεις του:

"Η Καθολική Εκκλησία από παράδοση, έπαιζε ένα ρόλο που απευθυνόταν στις ψυχές, ξεχνώντας ότι ο Θεός δημιούργησε ανθρώπινα πλάσματα που έχουν σώματα. Δυστυχώς η Εκκλησία κήρυξε την υποχωρητικότητα μπροστά στην αδικία. Αλλά - τα τελευταία χρόνια - η Καθολική Εκκλησία στην Λατινική Αμερική αναλαμβάνει τον κίνδυνο να μιλάει για λογαριασμό εκείνων που φιμώνονται ή φοβούνται να μιλήσουν".

Οι φωνές που ακούσαμε, φέρουν την σφραγίδα της εγκυρότητας και της αυθεντικότητας. Πρόσωπα που ζουν καθημερινά το δράμα των λαών της Κ. και Ν. Αμερικής. Πείνα, εξαθλίωση, δυστυχία, καταπίεση. Και ο θάνατος πριν την ώρα του. Διαχρονικά σημειώνονται αιματηρές προσπάθειες σε όλες τις χώρες. Συνοπτικά καταγράφονται ως εξής:

α) Αγροτικές επαναστάσεις, με κινητήρια δύναμη - θέση τη διανομή της γης (Εμιλιάνο Ζαπάτα).

β) Ένοπλα βήματα, παναμερικανικού ενοποιητικού χαρακτήρα (Σιμόν Μπολιβάρ).

γ) Αντάρτικες αριστερές οργανώσεις με σκοπό την ανατροπή του νεοαποικιακού κράτους (Τσέ Γκουεβέρα).

δ) Δημιουργία προϋποθέσεων για ειρηνικό ξεπέρασμα των συντηρητικών κυβερνήσεων (Σαλβατόρ Αλλιέντε).

Η "Θεολογία της Απελευθέρωσης" δεν εμφανίστηκε εκ του μηδενός, ούτε - πολύ περισσότερο - αποσυνδέεται από τη μακρά παράδοση των επαναστατικών διεργασιών στο Λατινοαμερικανικό χώρο. Εξελικτικά, συνδέεται πολύπλευρα με την ιστορική πορεία των λαών, αποτελεί μια έκφραση αμφισβήτησης και κατ' εξοχή πολιτικής αναδημιουργίας.

Το πρόσωπο της Νέας Θεολογίας

Κάθε αναφορά στη Θεολογία της Απελευθέρωσης θα πρέπει να συνδέεται με τη μορφή του επισκόπου Όσκαρ Ρομέρο. Τουλάχιστον έτσι αισθάνονται οι ίδιοι οι θεωρητικοί της, μια και κατά κανόνα τονίζεται η δράση του. Η δολοφονία του στο Σαλβαδόρ, ενώ τελούσε τη Θεία λειτουργία, έγινε η αφετηρία μιας πλατύτερης συζήτησης γύρω από το ρόλο που είχαν τα "Τάγματα Θανάτου" που δρούσαν στο Σαν Σαλβατόρ.

Κεντρικός άξονας της σκέψης των οπαδών της Θεολογίας της Απελευθέρωσης :

"Ο Χριστιανός δεν πρέπει να βασανίζεται από τη φτώχεια, την καταπίεση, την εξαθλίωση σε τούτη τη ζωή για να κερδίσει τον παράδεισο στην άλλη".

Αναρωτιούνται οι κληρικοί: "Πώς να πούμε στον απόκληρο για να το καταλάβει ότι ο Θεός είναι αγάπη; Πώς να υμνήσουν οι φτωχοί το Μεσσία, όταν ο πόνος πνίγει τη φωνή τους μέσα στο στήθος;"

Ένας προβληματισμός, που οδηγεί με την πάροδο του χρόνου σε εισηγήσεις:

Ο παπάς Γκουστάβο Γκουτιέρες: "Η Θεολογία της Απελευθέρωσης είναι μια προσπάθεια να βρεθεί μια γλώσσα, με την οποία να μιλήσουμε για την αγάπη του θεού στους θεόφτωχους χριστιανούς αυτής της Ηπείρου... Η εκκλησία δεν είναι ένα καταφύγιο μακριά από την πόλη. Ακολουθεί τα βήματα εκείνου του Ιησού που έζησε, δούλεψε, αγωνίστηκε και πέθανε στο κέντρο της πόλης"... Το κορύφωμα της σκέψης του: "Χωρίς στράτευση στο πλευρό των φτωχών, δεν μπορεί να υπάρξει χριστιανική ζωή".

Ένας άλλος παπάς, από τη Νικαράγουα αυτή τη φορά, δίνει μια πιο προωθημένη κατεύθυνση. Ο Χουάν Ερνάντες Πίκο:

"Η συνεργασία με τον επαναστατημένο λαό, είναι αγάπη και πίστη στο λαό, που βοηθημένος από την εκκλησία στον αγώνα του κατά της αδικίας, αποκτάει εμπιστοσύνη στη θρησκεία του. Πρέπει πρώτα να υπακούμε στη θέληση του λαού, γιατί αυτή είναι η θέληση του θεού κι όχι εκείνης της συνεργαζόμενης με τους δικτάτορες εκκλησίας".

Ο επίσκοπος - σύμβολο Όσκαρ Ρομέρο:

"Η Χριστιανική πίστη δεν πρέπει να μας χωρίζει από τον κόσμο, αλλά να μας βυθίζει μέσα σ' αυτόν".

Ο Pabl Richard, με την εγκυρότητα του πανεπιστημιακού καθηγητή τονίζει: "Θέλουμε να κηρύξουμε το Ευαγγέλιο της πνευματικής αφύπνισης και του βασιλείου του Θεού, όπου οι φτωχοί είναι οι προνομιούχοι".

Αναφερόμενος στο διάλογο που αναπτύσσεται ανάμεσα στους Χριστιανούς και τους Μαρξιστές στην ήπειρο του ο Richard επισημαίνει:

"Μεταξύ επαναστατών η ενότητα και ο διάλογος είναι πάντα δυνατοί. Ιστορικά στην Κ. Αμερική αυτή η ενότητα ήταν πάντα ευκολότερα δυνατή, γιατί οι μαρξιστικές δυνάμεις έχουν ξεπεράσει τον παραδοσιακό ελιτισμό τους και σήμερα δέχονται ως γεγονός την ταυτότητα του λαού, με τη θρησκευτική, ηθική, πολιτιστική, εθνική και φιλοσοφική της διάσταση".

Οι επαναστατικές ζυμώσεις εμπλουτίζονται με ένα πρωτοποριακό ρεύμα, αφήνοντας στο περιθώριο την "κλασική", ευρωπαϊκή αντίληψη για το ρόλο και την αποστολή της εκκλησίας, όπως τουλάχιστον την εκφράζει η ίδια η παραδοσιακή της πρακτική.

Ο Όσκαρ Ρομέρο, μπορεί στην ενότητα αυτή να δώσει ένα επιγραμματικό επίλογο - μήνυμα και προς άλλες κατευθύνσεις:

"Η Δόξα του Θεού, είναι να ζήσει ο φτωχός".

Η απάντηση στο Ρομέρο είναι έξοχα ποιητική:

Ο τραγουδιστής Ντάνιελ Βιλιέτι, από την Ουραγουάη, δοξάζει τον πυροβολισμό που σκότωσε τον παπά Καμίλλο Τόρρες, το σύντροφο του Τσε Γκουεβέρα, με αυτούς τους στίχους:

-Λένε πως μετά τον πυροβολισμό

Μια φωνή ακούστηκε.

Ήταν ο Θεός που φώναζε:

"Επανάσταση!"

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ

Ο Πάπας Ιωάννης Παύλος ο Β΄ έχει απλόχερα δώσει δείγματα της αρνητικής του στάσης απέναντι στα ζητήματα που θέτει από τη φύση αλλά και τη δράση της η Θεολογία της Απελευθέρωσης. Με μέτρα όπως:

Έκδοση της περίφημης εγκυκλίου του "Για το Δόγμα της Πίστης", όπου προσπαθεί να διαχωρίσει την "υγιή Θ.τ.Α. από την "απορριπτέα". Έτσι προωθώντας τη διάσπαση της συνολικής Θ.τ.Α. ίσως, ελπίζει σε μια ευέλικτη αποδυνάμωση της, με επίκεντρο πάντοτε το κτύπημα των δεσμών που αναπτύσσονται ανάμεσα στη Θ.τ.Α. με αριστερές κυβερνήσεις ή εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα.

Με ομιλίες του καταφέρεται εναντίον των πρωταγωνιστών της "Εκκλησίας των Φτωχών", μεταφέροντας έτσι το πεδίο δράσης του και σε μαζικό επίπεδο. Είναι γνωστό, ότι μέσα στις τόσες απειλές του για να "επιστρέψουν στην ορθή πίστη", καλεί τους επώνυμους να εγκαταλείψουν τα "εγκόσμια αξιώματά τους" και να "μεταμεληθούν".

Μέσα σε ένα καλά οργανωμένο σχέδιο, υλοποιεί ένα ευρύτατο πρόγραμμα επιτόπιων επισκέψεων σε χώρες της Λατινικής Αμερικής, αγωνίζεται να ανατρέψει την εμβέλεια της Θ.τ.Α. χρησιμοποιώντας την προσωπική του ακτινοβολία μέσα στο ίδιο το καμίνι της εξαθλίωσης, Μια κίνηση που αποδεικνύει τη δυναμική που θέλει να δώσει στην παπική έδρα ο νέος της ένοικος εξαντλώντας κάθε ευκαιρία και κάθε επίσκεψη. Σε αυτό το σημείο, φαίνεται ότι ο Ποντίφικας δεν πρόκειται να διαψεύσει όλους εκείνους εκτιμούν ότι συντελείται μια σαφής "συντηρητική στροφή" σε σύγκριση πάντοτε με τον Πάπα Παύλο Στ'. Δεν θα ήταν υπερβολή να υποστηριχθεί ότι το Βατικανό λειτουργεί ως το "βαρύ πυροβολικό" ενάντια στην "Εκκλησία των Φτωχών", μια και η φύση του θεωρείται ως η πιο αποτελεσματική. Η δόξα του Πάπα δεν φαίνεται να σκύβει μπροστά στο μαρτύριο των γνήσιων απόκληρων της οικουμένης. Κραυγές απελπισίας, πικρό χαμόγελο στην ανέχεια. Ένας Βολιβιανός, σε ένα τοίχο του Λα Πας, ζωγράφιζε τα πάθη της Λατινικής Αμερικής:

"Καταπολεμήστε τη φτώχεια: σκοτώστε ένα ζητιάνο!"

Πιστός, ίσως, ο Πάπας σε μια πλούσια παράδοση ακινησίας της παπικής έδρας, συναντά τη βούλα του Πάπα Παύλου Ζου που είχε διακηρύξει στα 1537 πως οι "Ινδιάνοι ήταν πραγματικοί άνθρωποι..."

Η Αριστερά και η Θεολογία της Απελευθέρωσης

Πως αντιμετωπίζει τη Θ.τ.Α. η Λατινοαμερικάνικη Αριστερά; Ποιές σχέσεις έχουν σχηματιστεί ανάμεσα τους, γνωρίζοντας ότι ουσιαστικές πολιτικοϊδεολογικές αποστάσεις υπάρχουν στη βάση της σκέψης τους; Ένα ζήτημα ευρύτατο από κάθε άποψη αλλά με ένα κοινό παρονομαστή: την ίδια την πολιτική κατάσταση σε κάθε χώρα που αποτελεί και την δικλείδα ασφαλείας για να κατανοηθεί η ποιότητα των σχέσεων τους.

Ο γάλλος δημοσιογράφος Ρεζί Ντεμπρέ, ειδικός στα θέματα της Λατινικής Αμερικής δίνει το στίγμα της πολιτικής γραμμής που- κατά τη γνώμη του- πρέπει να κρατά η Αριστερά απέναντι στην Καθολική Εκκλησία:

"Δεν πρέπει να ακολουθούμε σεχταριστική πολιτική απέναντι των καθολικών στη φάση αυτής της πάλης, αλλά ούτε και στα επόμενα χρόνια". Και αφού περιγράφει την επαναστατική δράση του παπά Καμίλλο Τόρρες δίπλα στον Τσε Γκουεβέρα καταλήγει με την εξής αποστροφή: "Οι καθολικοί, όπως όλοι οι άλλοι, πρέπει να διαδραματίσουν επαναστατικό ρόλο και ίσως πιο σημαντικό χάρη, στις ηθικές ιδιότητες που μπορεί να έχει ένας πιστός καθολικός".

Ο Φιντέλ Κάστρο, ανοίγοντας το δικό του κύκλο ανάλυσης διακήρυξε ότι "στο αντιϊμπεριαλιστικό μέτωπο υπάρχει θέση για όλους".

Ο Μιγκέλ ντ' Εσκότο, με τη δική του δίδυμη ιδιότητα σημειώνει:

"Δεν υπάρχει καμιά αντίφαση στο γεγονός ότι είμαι Ρωμαιοκαθολικός ιερέας και παράλληλα Υπουργός Εξωτερικών. Είμαι ιεραπόστολος. Θεωρούσα πάντα ότι το λειτούργημα μου, μου επέβαλλε να υπηρετώ τους ανθρώπους ιδιαίτερα τους φτωχούς... Θυμηθείτε ότι ο Πάπας Παύλος Στ' έλεγε ότι εξασφαλίζεις την Σταθερότητα και την Ειρήνη, εργαζόμενος για τη Δικαιοσύνη".

Ο Pablo Richard δίνει τη θεωρητική υπόσταση στο θέμα:

"Οι Χριστιανοί στην Κεντρική Αμερική έχουν αποδεχτεί την πρακτική της Απελευθέρωσης με όλες τις πολιτικές, οργανικές και θεωρητικές απαιτήσεις της. Στην περιοχή αυτή της Ηπείρου, αυτό που μετράει είναι η ενότητα και η απελευθέρωση του λαού και σε αυτόν τον σκοπό ενώνονται όλοι οι επαναστάτες, πιστοί και μη". Και συνεχίζει:

«Οι Χριστιανοί στην Κ. Αμερική έχουν επιμείνει περισσότερο από κάθε άλλο στη ρίζα της Θ.τ.Α. στη βίωση του Θεού ως Θεού των φτωχών μέσα στους απελευθερωτικούς αγώνες. Εδώ η Θεολογία της Απελευθέρωσης αποκαλείται συχνά Θεολογία της Ζωής".

Μια άποψη, όταν μάλιστα αυτή προέρχεται από τη ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία είναι πάντα ενδιαφέρουσα. Ο Μητροπολίτης Φιλάρετος, πρόεδρος της επιτροπής της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας Ρωσίας σκιαγραφώντας τη Θ.τ.Α. τονίζει:

"Η "Θεολογία της Απελευθέρωσης" αποτελεί την απάντηση της χριστιανικής πίστης σε μια τραγική κοινωνική πραγματικότητα. Δεν είναι παράξενο που αναπτύσσεται στη Λατινική Αμερική. Υπάρχουν βέβαια μερικοί που λένε ότι η Εκκλησία δεν πρέπει να ανακατεύεται με τα εγκόσμια. Τους θυμίζω ότι η ιδέα της Απελευθέρωσης εμπεριέχεται στην ίδια την έννοια της εκκλησίας... οι κληρικοί της "Απελευθερωτικής Θεολογίας" δεν κάνουν άλλο από το να επιδιώκουν να εφαρμόσουν ουσιαστικά τις αρχές του Χριστιανισμού στην πραγματικότητα της ζωής. Και ο Απόστολος Ιάκωβος έλεγε ότι η πίστη χωρίς έργα είναι γράμμα νεκρό...". Ο "Χριστιανός" - καταλήγει ο Μητροπολίτης Φιλάρετος - συμμετέχει στις κοινωνικές διεργασίες που γίνονται γύρω του, δεν είναι ξένος προς αυτές", οριοθετώντας έτσι την άποψη της Ρωσικής Εκκλησίας, απέναντι στις ριζοσπαστικές δυνάμεις της Λατινικής Αμερικής, αλλά και ευρύτερα.

Το Νικαραγουανό πείραμα

Η ανάληψη υπουργικών θέσεων από ιερωμένους, όπως ο Μιγκέλ ντ' Εσκότο - Υπουργός Εξωτερικών που είναι όπως έχει ήδη λεχθεί ρωμαιοκαθολικός παπάς ή ο Ερνέστο Καρντενάλ, Υπουργός Πολιτισμού, που ταυτόχρονα είναι παπάς και ποιητής, θεωρείται η απάντηση της κυβέρνησης των Σαντινίστας στα μηνύματα των καιρών. Η πολιτική καθοδήγηση του Σαντινιστικού Μετώπου (F.S.L.N.) ενός μετώπου που υποστηρίζει, χωρίς ταλαντεύσεις, την πλουραλιστική κοινωνία, προχωρεί με σημαντικά βήματα υλοποίησης βασικών πολιτικών της επιλογών. Η ανάληψη υπουργικών χαρτοφυλακίων από ιερωμένους εντάσσεται σε αυτήν ακριβώς τη συλλογιστική και όχι απλώς από μια διάθεση ελέγχου ή συρρίκνωσης της "Εκκλησίας των Φτωχών". Η αναγνώριση της φυσιογνωμίας των θρησκευτικών ιδιομορφιών της χώρας, περνά μέσα από την κατοχύρωση των αντιθέσεων σε ένα πλατύ φάσμα κοινωνικών κρίκων της Νικαράγουας. Δεν χωρεί αμφιβολία ότι η πρακτική των Σαντινίστας αποτελεί ένα σημαντικό πολιτικό πείραμα, με παγκόσμια ακτινοβολία. Καταθέτει τις εμπειρίες του προσοδευτικού κινήματος και κατοχυρώνει την πιστευτότητα της επανάστασης του κοινωνικού πλουραλισμού. Η Εθνική Διεύθυνση του F.S.L.N., επιστεγάζοντας μια πρωτοποριακή σύζευξη τονίζει σε κείμενο της:

«Οι Χριστιανοί συντέλεσαν στην ανατροπή του Σομόζα σε βαθμό που δεν έχει προηγούμενο σε άλλο επαναστατικό κίνημα στη Λατινική Αμερική και ίσως σε όλο τον κόσμο. Το γεγονός αυτό ανοίγει καινούργιες και ενδιαφέρουσες δυνατότητες συμμετοχής των Χριστιανών σε επαναστάσεις

σπουδήποτε αλλού, όχι μόνο στη φάση της πάλης για εξουσία, αλλά και στη φάση της οικοδομής μιας νέας κοινωνίας".

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανάπτυξη μορφών αποκεντρωμένης χριστιανικής βίωσης, μέσα από τις λεγόμενες Ε.Κ.Β.Α. (Εκκλησιαστικές Κοινότητες Βάσης), όπου ομάδες ανθρώπων συνδυάζουν τη μελέτη χριστιανικών κειμένων με την έμπρακτη εφαρμογή κανόνων της, θρησκεία που η αφετηρία τους πρέπει να αναζητηθεί στις πρωτοχριστιανικές "αγάπες", συνήθως σε επίπεδο συνοικίας. Μερικά ενδιαφέροντα τους: ομάδες μουσικής και θεάτρου, λαϊκές βιβλιοθήκες, εκδηλώσεις αλληλεγγύης, κοινοτικές καλλιέργειες με πιο σημαντικό την πολιτική δράση για υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους, από αυταρχικές μορφές εξουσίας.

Η "Εκκλησία των Φτωχών" στη Λατινική Αμερική αποτελεί μια σπουδαία πραγματικότητα. Μια πραγματικά ριζοσπαστική εξέλιξη που θέτει προϋποθέσεις για να ζήσουν οι φτωχοί καλύτερες ημέρες.

Βιβλιογραφία:

1. Ρεζί Ντεμπρέ, Λατινική Αμερική: Προβλήματα Επαναστατικής Στρατηγικής, εκδόσεις Καρανάση, 1975
2. A. Cordona, H. Michelena, Η οικονομική δομή της Λατινικής Αμερικής, εκδόσεις Γ. Αναγνωστίδη
3. Καμίλλο Τόρρες – Κείμενα, « Η προσευχή μόνον δεν αρκεί..», εκδόσεις Μνήμη, 1974
4. Αριστερά και Θρησκεία - Η Θεολογία της Απελευθέρωσης, Μηνιαία Επιθεώρηση, 1984
5. Φώντας Λάδης, Νικαράγουα, εκδόσεις Κάκτος, 1983
6. Λουκάς Κακουλλής, Ερνέστο Κάρντεναλ και Ρόκε Ντάλτον-αγωνιστές, ποιητές της Λατινικής Αμερικής, Λευκωσία , 1992
7. Λατινική Αμερική, περιοδικό, τεύχος 8.
8. Βορράς - Νότος, Πολιτική Επιθεώρηση, τεύχος 1.
9. Εφημερίδα Ελευθεροτυπία: 11.2.1982, 2.12.1984, 10.2.1985
10. Εφημερίδα Νέα: 27.2.1985, 1.4.1985
11. Εφημερίδα Το Βήμα: 17.3.1985

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. [Στο Μεξικό ο Εμιλιάνο Ζαπάτα](#)
  2. [Ο Μαδέρο και η φυσαρμόνικα](#)
  3. [Το περιεχόμενο του σχεδίου](#)
  4. [Σχόλια στο σχέδιο](#)
  5. [Οργανωτικές αρχές](#)
  6. [Γη και Λευτεριά!](#)
  7. [Βιβλιογραφία](#)
-

ΣΤΟ ΜΕΞΙΚΟ Ο ΕΜΙΛΙΑΝΟ ΖΑΠΑΤΑ

«Ψωμί ή Ματσούκι». Ο Πορφύριος Δίας αυτοκράτορας του Μεξικού, εκθέτει τον πολιτικό προγραμματισμό του. Μέσα στο σύνθημα αυτό περικλείει τη φιλοσοφία μιας ζωής (1877-1911). Η δικτατορία του απλώνει σε κοινή θέα την όψη της: χίλιοι περίπου μεγαλοκτηματίες κρατούν στα χέρια τους το Μεξικό. Οι «χασιέντες» (τσιφλίκια), είναι πια ο τρόπος ζωής της χώρας. Δεκαπέντε εκατομμύρια Μεξικάνοι, μετατρέπονται σε δουλοπάροικους μέσα στην ίδια την πατρίδα τους ως ο βασικός «μοχλός» της παραγωγικής διαδικασίας.

Ποταμοί από ιδρώτα οργώνουν τη μεξικανική γη που δεν μπορεί πια να συμφιλιωθεί με τον καλλιεργητή της. Ο ιδρώτας μετατρέπεται σε πλούτο για τους «χίλιους», ο μόχθος του αγρότη σε προνόμια των εκλεκτών του Πορφύριου Δίας. Το «Μεξικό των Χιλίων», χρησιμοποιεί όλα τα πρόσφορα μέσα για να κρατηθεί στην εξουσία. Η οργή όμως των αγροτών, φτάνει σε ώριμους καιρούς.

Στις 12 του Σεπτέμβρη του 1909 ένας Μεξικάνος εκλέγεται πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου του χωριού Ανεκουίλκο της επαρχίας Μορέλος στα 30 του χρόνια. Το όνομά του: Εμιλιάνο Ζαπάτα.

Ήδη από τις αρχές του 1910 τα μηνύματα εκνευρίζουν το ηγετικό στρώμα του Μεξικού. Μικρές τοπικές επαναστάσεις ξεσπούν. Οι «πέονες» ξεκινούν ένα αγώνα, που παρόλα τα αρχικά κενά του (π.χ. έλλειψη συντονισμού, αλληλοϋπονομεύσεις των περιφερειακών καπεταναίων) έμελλε πολύ σύντομα να θέσει τη σφραγίδα του στις εξελίξεις μιας ολόκληρης δεκαετίας. Στις βόρειες επαρχίες του Μεξικού η επανάσταση σημειώνει σημαντικές επιτυχίες, σχηματίζοντας στο τέλος και δικιά της κυβέρνηση με επικεφαλής τον Φραντζίσκο Μαδέρο. Στο άλλο Μεξικό, στις νότιες επαρχίες, ο αρχηγός των επαναστατών Εμιλιάνο Ζαπάτα, διευρύνει την κυριαρχία των ακτημόνων, εφαρμόζοντας ταυτόχρονα και αγροτικές μεταρρυθμίσεις. Στο κέντρο, στην πρωτεύουσα, ο Πορφύριος Δίας διαβλέπει τις μελλοντικές εξελίξεις. Γι' αυτό προτιμά να βαδίζει προς τα Ανατολικά. Εκεί βρίσκεται το λιμάνι της Βέρα-Κρους. Προορισμός του το Παρίσι...Η επανάσταση σημειώνει μια ιστορική επιτυχία...

Ο Μαδέρο και η φυσαρμόνικα

Από την άλλη όμως στο εσωτερικό των επαναστατών, η κατάσταση είναι ρευστή. Η πολιτική πτέρυγα του αγώνα, με κορυφαίο τον Φραντζέσκο Μαδέρο, εγκαθίσταται στο ενιαίο πια Μεξικό. Αλλά μια «φυσαρμόνικα επιλογών» βρίσκεται στις σκέψεις κάθε πτέρυγας των επαναστατών. Ο Μαδέρο, εκφραστής της πιο συντηρητικής τάσης, δεν μπορεί να υλοποιήσει τις αλλαγές που θέλει και απαιτεί ο αγροτικός κόσμος. Η πολιτική του, ανώδυνη και επιδερμική, λίγο απέχει από το να παίρνει το χειροκρότημα των τσιφλικάδων.

Η διανομή της γης στους αγρότες, μπαίνει από το Μαδέρο στα αρχεία της προεπαναστατικής μνήμης. Η στάση του στο πρώτο και μέγιστο κοινωνικό ζήτημα της χώρας συμπυκνώνεται στη φράση που απευθύνει στους διεκδικητές αγρότες. «Δεν έχετε ανάγκη από ψωμί! Το μόνο που σας λείπει είναι η ελευθερία».

Ο Νοέμβρης του 1911, είναι από κάθε άποψη σημαντικός. Η αρχή του (2 Νοέμβρη) σηματοδοτείται από την έναρξη της προεδρικής θητείας του Μαδέρο. Το τέλος του (27 Νοέμβρη) υπογράφεται με την δημοσιοποίηση του σχεδίου της Αγυάλα, με πρώτη τη σφραγίδα του «Διοικητή Στρατηγού», Εμιλιάνο Ζαπάτα. Το «σχέδιο της Αγυάλα» είναι η απάντηση των γεωργών στους συμβιβασμούς του Μαδέρο. Είναι η κύρια οργανωμένη ένοπλη φωνή τους που απαιτεί και διεκδικεί.

Το περιεχόμενο του σχεδίου

Μια πρώτη προσέγγιση στο σχέδιο της Αγυάλα, δίνει ανάγλυφα το πάθος των επαναστατημένων για τον ως χτες συναγωνιστή τους Φραντζέσκο Μαδέρο. Ένα πάθος που αγγίζει τα όρια της ισοπέδωσης ανάμεσα στο δικτάτορα Πορφύριο Δίας και τον Φραντζέσκο Μαδέρο. Ας αποδώσουμε αυτό τον ατυχή παραλληλισμό (34 χρόνια δικτατορίας με 1 μήνα συμβιβασμούς) στο αίσθημα του «προδομένου» και «διπλά αδικημένου» που τους δημιουργούσε ο χτεσινός πολιτικός ηγέτης και τωρινός «προδότης της χώρας» όπως τον χαρακτηρίζουν στη διακήρυξή τους. Το σχέδιο με τις 15 παραγράφους αυτοαποκαλύπτεται στο γενικό του προσανατολισμό, αν υπογραμμιστεί ότι η πρώτη παράγραφος καλύπτει το μισό κείμενο – διακήρυξη και όχι βέβαια τυχαία, αναφέρεται στην πολιτική ποιότητα του Φραντζέσκο Μαδέρο.

«Εμείς, που υπογράφουμε, συσπειρωμένοι ως δημοκρατική χούντα» ... αναγγέλλει ήδη από την αρχή τη δημιουργία ενός οργανωμένου μετώπου σημειώνοντας «πως ο Φραντζέσκο Μαδέρο προσπαθεί να ξεγλιστρήσει από την εκπλήρωση των υποσχέσεων που έδωσε στο Έθνος ... καταπιέζοντας, με ψεύτικες υποσχέσεις και αμέτρητες κομπίνες ενάντια στο Έθνος, τα επαναστατικά στοιχεία που τον βοήθησαν να έρθει στην υψηλή θέση του προέδρου της Δημοκρατίας...».

Ο λαός που πίστεψε, ή που θέλει ακόμα να ελπίζει πώς αντιμετωπίζεται από τη νέα κυβέρνηση;

«Ο Φραντζέσκο Μαδέρο με τη βία των όπλων προσπαθεί να πνίξει στο αίμα και να φιμώσει τις κοινότητες που τον παρακαλάνε, που τον ικετεύουν, που του ζητάνε την εκπλήρωση των υποσχέσεων που έδωσε η Επανάσταση».

Έτσι στον επίλογο της πρώτης παραγράφου, το συμπέρασμα για την μελλοντική πορεία του Μαδέρο και των Επαναστατικών δυνάμεων δεν μπορεί να συγκριθεί με τους προηγούμενους συσχετισμούς όταν βασίλευε ο

Πορφύριος Δίας. Με την άνοδο και την οργάνωση των δυνάμεων του Ζαπάτα η επανάληψη του σκηνικού «Πορφύριος Δίας» μπορούσε δυναμικά να αποκλειστεί. Ίσως και οι ίδιοι οι τσιφλικάδες να μην ευνοούσαν παρόμοια εξέλιξη αλλά να προτιμούσαν μια πορεία «εκτόνωσης» με μικροπαραχωρήσεις Μαδερικού τύπου..

Ο Μαδέρο, «αρχίζοντας μια σκανδαλώδη συνεργασία με τα κόμματα των «Σιεντίφικος» (μικροαστών διανοουμένων) των «Χασιεντάδος» (τσιφλικάδων) και των καταπιεστών με τους εχθρούς της Επανάστασης όπως τους αποκαλούσε ο ίδιος παλιά – με σκοπό να σκαρώσει καινούργιες αλυσίδες και να στήσει μια καινούργια δικτατορία, οδυνηρότερη και φοβερότερη από εκείνη του Πορφύριου Δίας...» είναι για τους οπαδούς του Ζαπάτα «προδότης της επανάστασης».

Με βάση τη συλλογιστική των ηγετών της Αγυάλα, η κατάληξη των προτάσεων της ήρθε φυσιολογική (παράγραφος 2): «Αίρεται η αναγνώριση του Φραντζίσκο Μαδέρο ως αρχηγού της επανάστασης και Πρόεδρου της Δημοκρατίας... και ο σκοπός μας είναι η ανατροπή αυτού του πολιτικάντη».

Οι πρόσφατες αλλά και οι προηγούμενες εμπειρίες αγώνων και θυσιών στο Μεξικό είχαν μια σε πολλές περιπτώσεις «ατυχή» κατάληξη. Τώρα όμως «το Έθνος βαρέθηκε πια τους ψεύτες και προδότες που κάνουν υποσχέσεις σαν ελευθερωτές, αλλά μετά σαν αρπάξουν την εξουσία τις ξεχνάνε και γίνονται τύραννοι...» (παράγραφος 5). Μια αξιοπρόσεκτη άποψη, που μπορεί να κατανοηθεί μόνο αν υπάρχει πλατιά γνώση της Μεξικανικής ιστορίας (κυρίως από το 1810 ως το 1911) μια και καταγράφονται κατά κανόνα οι «συμβιβασμοί στην κορυφή» ενώ οι λαϊκοί πόθοι παραμερίζονται. Οι επόμενες τέσσερις παράγραφοι τοποθετούνται και προτείνουν πάνω στο κείμενο πρόβλημα του Μεξικού: το αγροτικό πρόβλημα, οι τσιφλικάδες, οι ακτήμονες.

«Δηλώνουμε πως τα χωράφια, τα δάση και το νερό που έχουν σφετεριστεί οι τσιφλικάδες, οι σιεντίφικος και οι αφεντάδες μετατρέπονται αυτόματα σε κοινοτική ιδιοκτησία ή ιδιοκτησία του πληθυσμού που έχει τους σχετικούς τίτλους» (παράγραφος 6).

«Αποφασίζουμε την απαλλοτρίωση του 1/3 αυτών των μονοπωλίων της γης» με αποζημίωση των ιδιοκτητών για να λάβουν οι κοινότητες και οι Μεξικάνοι πολίτες «εχίδος» και καλλιεργήσιμη γη, ή κομμάτια γης σύμφωνα με το δίκαιο για τις κοινότητες ή χωράφια για σπορά ή καλλιέργεια για να βελτιωθεί έτσι η έλλειψη ευημερίας των Μεξικανών στα πάντα και για τους πάντες» (παρ. 7). (Σημ. «εχίδος»: γη που ανήκει – καλλιεργείται – αξιοποιείται από τις κοινότητες των χωρικών).

Επίσης «όσοι από τους καταπιεστές αντιστέκονται στο παραπάνω σχέδιο άμεσα ή έμμεσα κρατικοποιούνται τα αγαθά τους.» (παρ. 8).

Σχόλια στο σχέδιο

Παρατηρήσεις πάνω στις σκέψεις του «Σχεδίου της Αγυάλα» για την αγροτική μεταρρύθμιση είναι αναπόφευκτες:

1. Σημαντικότερη όλων, η συμπόρευση της μεταρρύθμισης με τις παραδόσεις, τον τρόπο παραγωγής μέσα από τους αιώνες, του ίδιου του Μεξικάνικου λαού. Τα «εχίδος» βασικός μοχλός της αγροτικής πορείας της χώρας, βρίσκεται ως σημείο κλειδί της σκέψης των επαναστατών της Αγυάλα. Δεν έχουμε κατατεμαχισμό της γης, διανομή κατά γεωργό, διαμοιρασμό κατά ακτήμονα, κατά μεγάλο μέρος. Έχουμε όμως την «κοινοτική ιδιοκτησία» ως βάση της παραγωγής, πράγμα που δεν μπόρεσαν να εξορίσουν από τη Μεξικανική γη οι Ισπανοί, οι Γάλλοι, οι Αυστριακοί, οι Αμερικανοί ιδιοκτήτες της πατρίδας των Αζτέκων για τέσσερις ολόκληρους αιώνες...

2. Σχετικά με τους τσιφλικάδες ακολουθεί «διπλή» προοπτική: με την κανονική αναδιανομή της γης χάνουν το 1/3 των εκτάσεων γης που κατέχουν. αν όμως αντισταθούν στο σχέδιο της Αγυάλα τότε θα χάσουν και τα υπόλοιπα 2/3 που θα περάσουν και αυτά στην «ιδιοκτησία των κοινοτήτων». Μια πρόταση που απευθύνεται σε όλες τις πιθανές αντιδράσεις των γαιοκτημόνων και που, ίσως, επιδιώκει σε αποδυνάμωση και δημιουργία ρηγμάτων στο χώρο τους, με την προϋπόθεση ότι η δύναμη της επανάστασης θα τους αναγκάσει να κάνουν δεύτερες σκέψεις.

3. Η συστηματική αναφορά στις «κοινότητες των χωρικών» έχει ολοφάνερους στόχους: να ενδυναμώσει το φρόνημά τους, να πλατύνει την εμβέλεια των επαναστατικών δυνάμεων, να κερδίσει τις καρδιές περισσότερων χωρικών. Μιλώντας κατ' ευθείαν στους πόθους των αγροτών, θέλει να έχει τη λαϊκή στήριξη – κινητοποίηση – συμμετοχή στις διαδικασίες για να επιτύχει η δική τους επανάσταση..

Οργανωτικές αρχές

Η παράγραφος 13 περιλαμβάνει οργανωτικά στοιχεία αυτής της επαναστατικής πορείας:

α) αποκεντρώνεται η πολιτική εξουσία στη διάρκεια της φάσης εγκαθίδρυσης, με την αναγνώριση του ρόλου των επαρχιακών καπεταναίων ως κυρίαρχου. Είναι ο «σύνδεσμος» ανάμεσα στη λαϊκή επιθυμία αλλά και την οργανωτική της δέσμευση για εγγυημένη υλοποίηση.

β) Αποτρέπεται η επανάληψη του λάθους προηγούμενων επαναστατικών εποχών, όπου η κεντρική λογική της εξέγερσης κατά κανόνα έδινε την ευχέρεια στις αντεπαναστατικές δυνάμεις να υπονομεύσουν και να ανατρέψουν της πορεία τους.

γ) Συνδυάζει ένα κεντρικό πυρήνα στο ίδιο το Μεξικό, που «θα οργανώσει τις εκλογές που θα αναδείξουν τις ομοσπονδιακές εξουσίες», με ένα αποκεντρωμένο σύστημα στήριξης της επανάστασης «για τη σωστή οργάνωση των δημόσιων εξουσιών».

Η παράγραφος 14 καλεί τον Φραντζίσκο Μαδέρο και 189 συνεργάτες του «να παραιτηθούν από τις θέσεις που κατέχουνε». Η τελευταία παράγραφος όμως (15) αποτελεί μια επαναστατική φωνή που απευθύνεται προς εκείνον που έχει υποστεί τα πάντα, για να κερδίζουν οι «Χίλιοι Μεξικάνοι».

«Σκεφτείτε πως το σύστημα διακυβέρνησης (του Μαδέρο) φιμώνει την πατρίδα και τους θεσμούς μας, και έτσι όπως πήραμε τα όπλα για να φέρουμε στην εξουσία έτσι και πάλι επαναστατούμε εναντίά του μιας και δεν κράτησε τις υποσχέσεις που έδωσε στο Μεξικανικό λαό και πρόδωσε την επανάσταση που ξεκίνησε. Δεν γνωρίζουμε τι θα πει προσωπολατρεία. Είμαστε οπαδοί αρχών και όχι προσώπων».

Γη και Λευτεριά!

Το σχέδιο της Αγυάλα, δίνει συμπυκνωμένες ιδέες για το πού βαδίζει το Μεξικό στις αρχές του 20ου αιώνα. Η αποικιοκρατία ανήκει πια στις παρελθοντικές σελίδες της μεξικάνικης ιστορίας. Ο νεοαποικισμός όμως (ίδια Πορφύριος Δίας) κάνει νέα προσπάθεια για να συγκρατήσει την κατάρρευση του. Τώρα δεν αλλάζει σύμφωνα με τη λαϊκή βούληση, αλλά παραχωρεί λίγα για να ελέγχει πολλά. (ίδια Φραντζίσκο Μαδέρο). Μπροστά σε αυτή την συγκριτικά πιο απρόβλεπτη συγκυρία (συμμετοχή παλιών επαναστατών στην κυβέρνηση Μαδέρο), με κινδύνους αποπροσανατολισμού μερίδας του αγροτικού κόσμου, με συσπείρωση γύρω από το Μαδέρο δυνάμεων που μέχρι χτες υμνούσαν τον Πορφύριο Δίας, η προσωπικότητα του Εμιλιάνο Ζαπάτα έδωσε το νέο προσανατολισμό για τα δεδομένα της εποχής.

Ο Ζαπάτα ως «Διοικητής Στρατηγός» μέσα από το καμίνι των εξελίξεων μέσα στην πόλη του Μεξικού, κράτησε τις αναγκαίες «πολιτικές αποστάσεις» από τον ως χτες συμμαχητή του Φραντζίσκο Μαδέρο. Έτσι, στην κρίσιμη στιγμή, όταν πια αποδείχτηκε ο ρόλος του ως «γεφυροποιού», ο Ζαπάτα μπορούσε να δημιουργήσει μέτωπο που θα συνέχιζε τον αγώνα, έχοντας ως μέγα πολιτικό εφόδιο τη μη ανάμειξή του στις «συναλλαγές» στην πρωτεύουσα. Το Σχέδιο της Αγυάλα υπογράφεται στις 25 Νοέμβρη 1911 από 7 στρατηγούς, 27 συνταγματάρχες, με κορυφαία υπογραφή από το Διοικητή Στρατηγό Εμιλιάνο Ζαπάτα. Δημοσιεύεται στις 27 Νοέμβρη 1911 στην πόλη Αγυάλα της επαρχίας Μορέλος. Την επομένη μέρα με κεντρικό άξονα το σύνθημα «Γη και Λευτεριά» αρχίζει ο ένοπλος αγώνας ενάντια στη διακυβέρνηση του Φραντζίσκο Μαδέρο. Το μήνυμα είναι απλό και κατανοητό. Απευθύνεται στην καρδιά του κάθε Μεξικάνου:

«Μεξικανικό λαέ,

Υπερασπίσου με το όπλο στο χέρι αυτό το Σχέδιο και θα πετύχεις την ευημερία και την καλοπέραση. Λευτεριά. Δικαιοσύνη. Νόμος».

Βιβλιογραφία:

1. Τζων Ριντ , Επαναστατημένο Μεξικό, εκδόσεις Guterberg, 1976
2. Πιερ Ζαλέ, Η λεηλασία του Τρίτου Κόσμου, εκδόσεις , Νέα Σύνορα, 1975
3. Γιώργου Καραγιωργα, Στις χούντες της Λατινικής Αμερικής, ΟΔΕΒ , 1975

Ο Σαντίνο κέρδισε το στοίχημα...

Η ήττα των Σαντινίστας έφερε ξανά στην επικαιρότητα το πείραμα της Νικαράγουας. Οι εκλογές της περασμένης Κυριακής, η νίκη της Βιολέττα Τσαμόρο σε βάρος του Ντανιέλ Ορτέγκα, δηλώνει σε πολλές πρωτεύουσες συνθέτουν ένα πρώτο μωσαϊκό ειδήσεων για ένα ξεχωριστό θέμα. Γιατί ηττήθηκαν εκείνοι που (κυρίως) βοήθησαν στην ανατροπή της δικτατορίας Σομόζα; Γιατί έχασαν έδαφος εκείνοι που για δέκα χρόνια προσπάθησαν για την καλύτερη Νικαράγουα; Πώς οι Σαντινίστας βρέθηκαν στην αντιπολίτευση; Το Κίνημα του Α.Σ. Σαντίνο πίστεψε βαθιά στην επανάσταση με πολυκομματισμό και πολυφωνία. Σε αυτό το σημείο διαφέρει ριζικά από άλλες επαναστάσεις με μαρξιστικό υπόβαθρο (Κούβα, Βιετνάμ κλπ.) Επίσης στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων δοκίμασε στην πράξη το γενικά αδέσμευτο προσανατολισμό και την πολυδιάστατη σύνδεση. Βασιζόμενο πάνω σε τέσσερα πόδια (Δ. Ευρώπη, Β. Αμερική, Λ. Αμερική, Α. Ευρώπη) κατάφερε μέχρι τέλους να έχει το δικό της αυθεντικό δρόμο για την οικοδόμηση μιας Νέας Νικαράγουας με βάση τις αρχές της μικτής οικονομίας. Με αυτά τα δεδομένα κρινόμενο το κίνημα του Σαντίνο αποτελεί ένα μοναδικό, γι' αυτό και σπουδαίο, πείραμα για ολόκληρο τον κόσμο, ιδιαίτερα σε μια ξεχωριστή ενότητα στη σοσιαλιστική σκέψη. Εξαιτίας αυτών των χαρακτηριστικών του κατάφερε να έχει ένα πλούσιο κίνημα αλληλεγγύης σε πολλές χώρες του κόσμου, ενώ χιλιάδες άνθρωποι πήγαν εκεί για να βοηθήσουν στο έργο του. Έδωσε επίσης ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον πλαίσιο συνεργασίας ανάμεσα στη μαρξιστική ηγεσία των Σαντινίστας και μέρος της εκεί καθολικής εκκλησίας, της περίφημης «Θεολογίας της Απελευθέρωσης».

Το αποτέλεσμα των εκλογών (40,8%) για το FSLN μπορεί να ερμηνευθεί κατά ποικίλους τρόπους.

1. Οι ΗΠΑ κήρυξαν πολυμέτωπο οικονομικό πόλεμο στη χώρα. Έτσι ο πληθωρισμός, η ανεργία, οι επενδύσεις και το εξαγωγικό εμπόριο βρίσκονται στην κατηγορία των θεμάτων που διαμόρφωναν την ψήφο των πολιτών. Για πολλές δεκαετίες η Νικαράγουα ήταν εξάρτημα της αυλής των ΗΠΑ, παιχνίδι των Σομόζα και της «μπανάνας». Κατά συνέπεια η αποδέσμευση είχε ένα αρκετά πολύπλοκο χαρακτήρα και απαιτούσε εξαιρετικά λεπτούς χειρισμούς.

2. Οι μέσω Κόντρας ένοπλες συγκρούσεις με τις ΗΠΑ. Τα πολλά χρήματα των προϋπολογισμών πήγαιναν στην άμυνα, η στρατιωτική εκπαίδευση ενισχυόταν, για να έχουν τη δυνατότητα οι Σαντινίστας να έχουν γη και πατρίδα. Οι συνεχείς μάχες με τους Κόντρας στα σύνορα με την Ονδούρα στοίχισαν τη ζωή σε χιλιάδες, την ίδια στιγμή που η Β. Τσαμόρο υποσχόταν ένα τέλος της αιματοχυσίας, αποστράτευση, ειρήνη χωρίς στρατιωτική θητεία. Οι Σαντινίστας νίκησαν στο πεδίο της μάχης τους Κόντρας, αλλά τελικά αποδείχθηκε πως το κόστος αυτού του πολύχρονου κλεφτοπολέμου ήταν σιωπηλό, και εκφράστηκε στις κάλπες. Η κόπωση από τις συνεχείς στρατιωτικές συγκρούσεις, η ύπαρξη μιας δημοκρατίας σε εκστρατεία, ήταν κύριος παράγοντας που έφερε την πτώση του Ν. Ορτέγκα.

3. Η δημοκρατία των Σαντινίστας, αναγκαζόταν συχνά να ντύνεται το χακί, και κατ' επέκταση ορισμένοι θεσμοί του νέου κράτους είχαν μια σχετική στρατικοποίηση. Αυτού του είδους οι θεσμοί από τη φύση τους είναι αυταρχικοί, πράγμα που εκδηλώθηκε σε ορισμένες ενέργειες του

στρατιωτικού τμήματος των Σαντινίστας (λ.χ. υποχρεωτικές μετακινήσεις πληθυσμών από τα σύνορα). Οι πληθυσμοί αυτοί δεν συμπαθούσαν καθόλου τους Σαντινίστας.

4. Ορισμένα λάθη τακτικής όπως λ. χ. ο τρόπος συμπεριφοράς τους απέναντι στην κοινότητα των ιθαγενών Μισκίτος. Θέλησαν να την κάνουν «σοσιαλιστική», ενώ εκείνη για αιώνες είχε μια πρωτόγονη ζωή. Επίσης το ότι για ένα διάστημα έκλεισαν την εφημερίδα Prensa, που ήταν όργανο της αντιπολίτευσης με διευθύντρια τη Βιολέτα Τσαμόρο...

5. Η Εθνική Διεύθυνση του FSLN έχει να παρουσιάσει ένα πλούτο επιτυχιών, με σειρά από εξαιρετικά καλές ενέργειες και ελιγμούς που μέσα στα συγκεκριμένα πλαίσια του αγώνα τους (αποτροπή αμερικάνικης εισβολής) μπορεί να υποστηριχθεί πως έδωσαν εξετάσεις και πήραν αρκετά καλό βαθμό. Ο Αουγκούστο Σέζαρ Σαντίνο και ο Κάρλος Φονσέκα Αμαδόρ, οι νεκροί ηγέτες του FSLN, μπορεί να είναι υπερήφανοι για τη Νικαράγουα της λαϊκής κυριαρχίας...

Το 55% των ψήφων που πήρε η νικήτρια Β. Τσαμόρο αντανακλά μια ορισμένη αποτυχία των Σαντινίστας και εν μέρει σημαίνει μια πρόταση δοκιμής για τις δυνάμεις της UNO. Αυτό το μωσαϊκό που νίκησε, περιλαμβάνει δυνάμεις από τον κόσμο της παλιάς δεξιάς μέχρι την κομμουνιστική αριστερά. Τους ένωσε το πάθος κατά των Σαντινίστας, αφού τα προγράμματα μεταξύ τους διαφέρουν κατά πολύ. Επομένως η UNO εκφράζει ένα μωσαϊκό 14 τάσεων που έχει μέσα του το σπέρμα της σχετικής ασυνεννοησίας. Δεν αποτελεί ένα προϊόν μιας σύγκλισης θέσεων λ. χ. η συγκατοίκηση στην UNO της φιλοαμερικάνικης δεξιάς με το φιλοσοβιετικό Κ.Κ. της χώρας. Αυτό το περίφημο Κ.Κ. της Νικαράγουας έκανε τόσα πολλά για να φθείρει το κίνημα των Σαντινίστας ώστε στο τέλος πήγε να συμμαχήσει με ότι πιο αντιφατικό, για να τους μειώσει τη δύναμη, μια και το ίδιο έχει ασήμαντα ποσοστά. Ωστόσο, μένει και μετρά η ενέργεια και οι προθέσεις. Αναμφίβολα ήταν μια επιτυχία, η επιλογή της Β. Τσαμόρο ως υποψήφιας προέδρου της UNO. Το ιστορικό, η προσωπικότητα, το φύλο της έπαιξαν ρόλο στο να πάρει ψηλά ποσοστά.

«Φεύγουμε νικητές, γιατί υπήρξαμε συνεπείς με τις αρχές μας», δηλώνει ο Ντανιέλ Ορτέγκα. Από την άλλη ο Πρόεδρος Μπους ανοίγει τους ασκούς των δολαρίων, για να στηρίξει τη νέα Πρόεδρο. Αυτά τα δυο σημεία θα κρίνουν σε μεγάλο βαθμό τις μελλοντικές εξελίξεις. Το γόητρο των Σαντινίστας έκανε το γύρο του κόσμου, ενώ οι δυνατότητες αξιοποίησης του ποταμού των δολαρίων από μια καθυστερημένη χώρα είναι ένα ερωτηματικό. Ο εύθραυστος συνασπισμός της UNO είναι πολύ αμφίβολο αν μπορέσει τελικά να διατηρήσει την ενότητά του σε σημαντικά θέματα της χώρας, που με βεβαιότητα θα προκύψουν (διεθνείς συμμαχίες, όροι της αμερικάνικης βοήθειας κ.λ.π.) Επομένως είναι πιθανό πως μέσα στο Κοινοβούλιο θα προκύπτουν διαρκώς νέοι συσχετισμοί, κάτι που θα συμβάλλει και στην αναδιάταξη συμμάχων και συμμαχιών. Το FSLN εξακολουθεί να έχει την πρώτη θέση στο Κοινοβούλιο. Ορισμένα μέτρα που έχουν κατά καιρούς πάρει οι Σαντινίστας θα διατηρηθούν και από τη Β. Τσαμόρο, όπως λ. χ. η αγροτική μεταρρύθμιση. Για να μείνει στο παιχνίδι η νέα πρόεδρος δεν μπορεί να «ξεκάνει» ορισμένες δημοφιλείς κινήσεις τους, γι' αυτό ένας σταθερός προοδευτισμός θα βοηθήσει τη Νικαράγουα μια και όλοι έχουν την ανάγκη της λαϊκής ψήφου. Η UNO με όλες τις τάσεις της έδωσε την «άλλη», λύση. Μπορεί να πάει με επιτυχία μέχρι τέλους; Αυτό μόνο η λατινική πραγματικότητα μπορεί να το απαντήσει. Οι αλλαγές και οι εκπλήξεις είναι μέρος του κόσμου της...

Καταπολεμήστε τη φτώχεια. Ψηφίστε Έβο Μοράλες!

Ο Εντουάρτο Γκαλεάνο το είπε αλλιώς. Στη Λα Παζ, πρωτεύουσα της Βολιβίας είδε σε ένα τοίχο της το γκράφιτι της απελπισίας: «καταπολεμήστε τη φτώχεια. Σκοτώστε ένα ζητιάνο!». Σήμερα η Βολιβία σκέφτεται πιο πολιτικά. Το γκράφιτι λέγεται πλέον Έβο Μοράλες- ο πρώτος εκλεγμένος από τις 18 /12/2005 ινδιάνος πρόεδρος της χώρας που υπόσχεται να καταπολεμήσει τη φτώχεια χωρίς να σκοτώσει ένα ζητιάνο. Δεν είναι εύκολο να κατανοήσει κανείς με ευρωπαϊκά μάτια αυτές τις εξελίξεις. Μια ασταμάτητη, αιματηρή πορεία για ελευθερία και κοινωνική δικαιοσύνη είναι ο δρόμος των φτωχών, των απόκληρων, των απελπισμένων, αυτών που η Εβίτα Περόν αποκαλούσε «ντεσκαμισάδος»-ξεπουκαμίσωτοι. Σε όλη τη Λ. Αμερική τα κινήματα της κοινωνικής απελευθέρωσης είχαν διαφορετικά ονόματα (από τον Σ.Μπολιβάρ έως τους Σαντινίστας) αλλά τον ίδιο κοινό παρονομαστή. Τον είπαν καλύτερα οι μεξικάνοι: «καϋμένο Μεξικό, πολύ μακριά από το Θεό, αλλά πολύ κοντά στις Ηνωμένες Πολιτείες..». Μέρος αυτής της αδιάσπαστης αγωνίας του λατινοαμερικάνικου κόσμου να βγει στο προσκήνιο είναι και η νίκη του Έβο Μοράλες στη Βολιβία. Είναι η γόνιμη εκδίκηση των απελπισμένων. Η κατά Γκαλεάνο στείρα εκδίκηση προερχόταν από τη χρήση κόκας. Οι απελπισμένοι «τιμωρούσαν» τους καταπιεστές τους κάνοντας χρήση κόκας συντομεύοντας ,με αυτό τον τρόπο, τη ζωή τους. Σήμερα ο πλανήτης αλλάζει. Η Λ. Αμερική που συνολικά ελεγχόταν από δικτατορίες, εδώ και 10-15 χρόνια κάνει μεγάλα βήματα προς τον εκδημοκρατισμό της. Οι δικτατορίες παντού έγιναν δημοκρατίες παντού. Νέα κινήματα, νέες ηγεσίες, νέες προκλήσεις. Τα ερωτήματα είναι ταυτόσημα με την ιστορική διαδρομή της ενιαίας Λ. Αμερικής. Θα επιτύχει η εφαρμογή ενός σοσιαλιστικού προγράμματος στη Λ. Αμερική; Πώς μια σοσιαλιστική κυβέρνηση θα βγάλει μια χώρα από τα τρομερά της αδιέξοδα χωρίς να κάνει τα λάθη των Σαντινίστας αλλά και χωρίς να πέσει στο μονοκομματισμό του Κάστρο; Η εμπειρία του βραζιλιάνου Λούλα λέει πολλά: ο δρόμος είναι εξαιρετικά δύσκολος γιατί ορισμένες χώρες δουλεύουν κυρίως για να πετύχουν μείωση του εξωτερικού δανεισμού, να μειώσουν τα ελλείμματα, να κάνουν τα στοιχειώδη. Η Βολιβία είναι το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα χώρας του έως χθες «Τέταρτου Κόσμου». Μπορεί να δώσει εφικτές λύσεις σήμερα, στην εποχή της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας; Μπορεί να έχει την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη; Μπορεί ο λαός να δώσει πίστωση χρόνου για να αλλάξει η κατάσταση πραγμάτων; Τα ερωτήματα δεν έχουν εύκολες απαντήσεις: στη Λ. Αμερική το «ορθόδοξο» και το «ανορθόδοξο» πείραμα (Σ. Μπολιβάρ, Σαν Μαρτίν, Α. Ζαπάτα, Φ. Μοραζάν, Χ.Ν. Περόν, Α. Σ. Σαντίνο, Σ.Αλλιέντε, Τ. Γκουεβέρα, Μ. Μπίσοπ,) έχει εξίσου μεγάλη σημασία με το περιεχόμενό του. Ανάπτυξη, ευημερία, πρόοδος για τους αδικημένους των αιώνων. Οι ΗΠΑ έβλεπαν τη Λ. Αμερική ως την «αυλή» τους (δικτατορίες, πραξικοπήματα, δημοκρατίες της μπανάνας). Το νέο διεθνές περιβάλλον προσφέρει ελπίδες, επιτρέπει (κυρίως) στους λαούς να κάνουν τις δικές τους επιλογές. Να δημιουργούν για το δικό τους μέλλον. Αυτή η ελπίδα είναι σημαντική- και οι λατινοαμερικάνοι το ξέρουν καλύτερα απ' όλους. Το δόγμα της Εβίτα («αυτό είναι αλήθεια, πρώτα γιατί το είπε ο Περόν και μετά γιατί είναι αλήθεια») δεν δικαιώνεται. Η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας λειτουργεί. Οι ανοικτές φλέβες της Λ. Αμερικής σταδιακά επουλώνονται. Οι κοινωνίες προοδεύουν και αυτό είναι η πιο μεγάλη εξέλιξη για μια ήπειρο που έζησε για αιώνες στην «αυλή» του παγκόσμιου γίγνεσθαι. Ο Έβο Μοράλες μπορεί (επιτέλους) να διαφωνεί με τον αντιφρανκιστή ισπανό ποιητή Μπλανς ντε Οτέρο: « δεν αφήνουν να δει κανείς αυτό που γράφω, επειδή γράφω αυτό που βλέπω..»

Η ΚΟΥΒΑ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΚΑΣΤΡΟ

8/8/2006

Ο Ραούλ πήρε στα χέρια του τη διαδοχή. Ο Φιντέλ Κάστρο είναι σοβαρά άρρωστος. Έτσι η Κούβα και μαζί της όλος ο κόσμος ερωτά: τι μετά τον Φιντέλ; Μια απλή ματιά στην πολυσήμερη διαδρομή του κουβανού ηγέτη είναι ευκαιρία για τη διπλή ανάγνωση του έργου του: ηγέτης μιας σημαντικής επανάστασης-ανατροπή του δικτάτορα Μπατίστα, 1/1/1959. Ηγέτης μιας επανάστασης που υλοποίησε σημαντικό έργο για τους φτωχούς και τους απόκληρους κουβανέζους. Ταυτόχρονα και ένας ηγέτης μιας επανάστασης που μέσα στο χρόνο δεν θέλησε να συγχρονίσει τα βήματά της με τις μεγάλες ιδέες του σοσιαλισμού με πολιτικό αυτοπροσδιορισμό –πολυκομματικό σύστημα, ελεύθερες πολυφωνικές εκλογές. Εάν κατανοεί κανείς τις δυσκολίες της πρώτης περιόδου (λ.χ. εισβολή των ΗΠΑ στον Κόλπο των Χοίρων), δεν μπορεί να κατανοήσει την αδυναμία του Κάστρο να διδαχθεί από το ιδεολογικό «μάθημα» των Σαντινίστας στη Νικαράγουα- Κίνημα του FSLN. Το μαρξιστικό κίνημα που ανέτρεψε τον δικτάτορα Α. Σομόζα καθόρισε χρονικό διάστημα και διεξήγαγε ελεύθερες εκλογές- και τις έχασε. Μετά την ήττα από τη Β. Τσαμόρο ο ηγέτης των Σαντινίστας Ντανιέλ Ορτέγκα το είπε πολύ σωστά: « φεύγουμε νικητές γιατί υπήρξαμε συνεπείς με τις αρχές μας ».

Κάτι τέτοιο δεν μπορεί να πει ο Φ. Κάστρο. Δέσμιος ιδεολογικών αγκυλώσεων δεν έκανε το αυτονόητο έτσι που οι κουβανοί να εγκρίνουν ή όχι την πολιτική του μέσα από την διεξαγωγή εκλογών. Η κουβανική «μέθοδος» δεν έγινε μια επανάσταση που «δίδαξε»- π.χ. Σαντινίστας. Σήμερα κάτω από τα νέα διεθνή δεδομένα η Κούβα παρέμεινε στάσιμη. Ο Φιντέλ Κάστρο εξάντλησε τη δυναμική του χωρίς να αναπτύξει τη σελίδα της πολυφωνίας. Ξύλινος ως το τέλος ετοιμάζει την άμυνά του απέναντι στις απειλές των ΗΠΑ με την πλήρη στήριξη στον Ραούλ. Καμία άμυνα, όμως, δεν κτίζεται από «ξύλινα» υλικά.

Επειδή οι ΗΠΑ έχουν άδικο (απειλές, αποκλεισμός, διαρκής πίεση), αυτό δεν σημαίνει ότι ο Φ. Κάστρο έχει δίκαιο. Κάτω από τη διεθνή συγκυρία η απάντηση των κουβανών μπορεί να είναι η κίνηση προς τα εμπρός. Η μόνη αξιόπιστη απάντηση στο πως θα προχωρήσει η Κούβα είναι οι ελεύθερες πολυκομματικές εκλογές. Αυτή η αλλαγή είναι η καλύτερη απάντηση των κουβανών πολιτών απέναντι στη βασική αξία της δημοκρατίας και η άριστη πολιτική μέθοδος για να κρατηθούν οι σημαντικές κατακτήσεις που έχουν σημειώσει οι κουβανοί εργαζόμενοι.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΝΤΑΝΙΕΛ

13/11/2006

Τα φώτα της διεθνούς ειδησεογραφίας ξανά στη Νικαράγουα. Οι προεδρικές εκλογές στις 6 Νοεμβρίου έδωσαν τη νίκη με 38% στον υποψήφιο των Σαντινίστας Ντανιέλ Ορτέγκα, ηγέτη του Εθνικού Απελευθερωτικού Κινήματος των Σαντινίστας (FSLN). Έτσι οι Σαντινίστας επιστρέφουν στην εξουσία μετά από μακρά θητεία 16 ετών στο χώρο της αντιπολίτευσης- ήττα Ν. Ορτέγκα από τη Β. Τσαμόρο το 1990. Το ταξίδι των Σαντινίστας στο χώρο της ιστορίας κάνει μια θεαματική επιστροφή στο μέλλον. Το Σαντινιστικό Κίνημα πήρε την ονομασία του από το επίθετο του ηγέτη του αγώνα των νικαραγουανών Αουγκούστο Σέζαρ Σαντίνο κατά του δικτάτορα Αναστάζιο Σομόζα. Το Κίνημα οργάνωσε τον αγώνα και την τελική ανατροπή του δικτάτορα -1989. Ο Ν. Ορτέγκα επικεφαλής της 11μελούς Εθνικής Διεύθυνσης των Σαντινίστας ανέλαβε την ηγεσία της χώρας. Το Κίνημα των Σαντινίστας πιστό στην ιδεολογική αρχή του πολιτικού πλουραλισμού οργάνωσε έξι χρόνια μετά την ανατροπή Σομόζα ελεύθερες εκλογές τις οποίες κέρδισε η αρχηγός της αντιπολίτευσης Β. Τσαμόρο (1990). Ως προς τούτο οι Σαντινίστας ποιοτικά υπερέχουν από άλλα μαρξιστικά κινήματα: έδειξαν με τα έργα τους ότι το κίνημά τους πιστεύει στις αξίες της πολυκομματικής δημοκρατίας γι' αυτό ο Ν. Ορτέγκα όταν έχασε από τη Τσαμόρο δήλωσε ότι «είμαστε νικητές γιατί υπήρξαμε συνεπείς με τις αρχές μας».

Σήμερα με τη νίκη Ορτέγκα στις προεδρικές εκλογές δικαιώνεται η τότε δήλωσή του. Οι ΗΠΑ έκαναν ότι ήταν δυνατό για να ακυρώσουν το έργο των Σαντινίστας-τότε με τους Κόντρας, τώρα με απειλές για εμπορικές κυρώσεις. Τίποτα δεν πέρασε γιατί η πλειοψηφία των νικαραγουανών εμπιστεύθηκε την ανανεωμένη πολιτική πρόταση των πιο ώριμων Σαντινίστας. Το Κίνημα των Σαντινίστας απέφυγε τα λάθη και τις υπερβολές της «πρώϊμης» περιόδου όπως η επιθετική αντιμετώπιση των ιθαγενών Μισκίτος, ενώ είδε τη σχέση κράτους- οικονομίας με καινούριο φακό. Με κεντρικό σύνθημα «Απελευθέρωση του λαού της Νικαράγουας από τη φτώχεια», το Κίνημα του FSLN κεφαλαιοποίησε όλες τις αδύνατες πλευρές της προηγούμενης διακυβέρνησης. Υποσχέθηκαν πολλά, έκαναν ελάχιστα: έτσι οι δύο εκλογικοί αντίπαλοι (Μοντεαλέγκρε, Ρίσο) χρεώθηκαν την αποτυχία της προηγούμενης 16ετούς διακυβέρνησης και τελικά ο Ορτέγκα έπεισε ότι το κίνημα πήρε το μάθημά του από την παραμονή του στην αντιπολίτευση και τώρα επιστρέφει στην εξουσία με την υπόσχεση να δώσει τέλος στο πρόβλημα της φτώχειας- το 77% του πληθυσμού ζει κάτω από τα όρια της φτώχειας, αναλφαβητισμός στο 30%, μετανάστευση. Η Νικαράγουα παραμένει στην κατηγορία των πιο φτωχών χωρών του πλανήτη. Το στοίχημα των Σαντινίστας είναι πολύ συγκεκριμένο: με τις δικές τους επιλογές μπορούν να θέσουν την κοινωνία της Νικαράγουας σε νέους ρυθμούς ανάπτυξης. Η πλειοψηφία των πολιτών τους είτε να δοκιμάσουν ξανά για να λύσουν τα βασικά προβλήματα της χώρας μέσα σε εντελώς νέες διεθνείς και περιφερειακές συνθήκες. Από το δικό τους ταλέντο να δουλέψουν μέσα σε αυτές τις νέες συνθήκες θα εξαρτηθεί η πορεία της δεύτερης θητείας του Ντανιέλ Ορτέγκα.

Η ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ «ΤΡΕΛΛΕΣ ΤΗΣ ΠΛΑΤΕΙΑΣ»

Η Λατινική Αμερική δεν υπάρχει πλέον στα πρωτοσέλιδα του παγκόσμιου τύπου. Οι στρατιωτικές δικτατορίες που βασάνιζαν για δεκαετίες ολόκληρη την περιοχή κατέρρευσαν εδώ και μεγάλο χρονικό διάστημα. Η εποχή άλλαξε χάρις στη μεγάλη λαϊκή κινητοποίηση και την ισχυρή διεθνή αλληλεγγύη. Σήμερα εμφανίζονται θέματα κυρίως οικονομικά, θέματα ανάλογα με την ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα, δείγμα γραφής ότι οι δημοκρατίες λειτουργούν και ότι ο αγώνας επικεντρώνεται στα θέματα διεύρυνσης της δημοκρατίας, της ανάπτυξης και της δικαιοσύνης. Κάποια συνεχίζουν ακόμα να έρχονται από το παρελθόν: εκείνα που συνδέονται με τις δικτατορίες, είτε αφορούν δίκες, είτε αμνηστεύσεις. Η Αργεντινή παραμένει στην πρώτη γραμμή.

Οι εκτιμήσεις και οι έρευνες βεβαίωναν ότι η δικτατορία στην Αργεντινή εξόντωνε αντιπάλους της πετώντας τους από αεροπλάνα μακριά από τις ακτές, στη θάλασσα του Ατλαντικού. Ωστόσο, οι έρευνες και τα στοιχεία δεν ήταν αρκετά για να οδηγήσουν σε δικαστική έρευνα μετά την πτώση της δικτατορίας το 1983. Κάλλιο αργά, παρά ποτέ. Στις 30 Νοεμβρίου 2012 άρχισε στο Μπουένος Άιρες η δίκη 68 ατόμων που κατηγορούνται για απαγωγές, βασανιστήρια και βιασμούς 800 αντικαθεστωτικών στη διάρκεια της χούντας των στρατιωτικών. Στα ΜΜΕ κυριαρχεί η φράση δίκες για τις «πτήσεις του θανάτου». Η δικτατορία στην Αργεντινή ανετράπη, αλλά η δίκη αυτή είναι η πρώτη στην οποία οι κατηγορούμενοι καλούνται να λογοδοτήσουν για τις «πτήσεις του θανάτου», την πρακτική που ακολούθησε ο στρατός της Αργεντινής στο πλαίσιο του «βρώμικου πολέμου»-της εξόντωσης των αντιπάλων με τις πιο απάνθρωπες μεθόδους. Οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο χώρο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανεβάζουν τον αριθμό των όσων έχασαν τη ζωή τους στη διάρκεια της δικτατορίας Βιντέλα σε 30.000.

Σύμφωνα με στοιχεία από τον ημερήσιο τύπο «ο απόστρατος της Ανωτάτης Σχολής Μηχανικής του Πολεμικού Ναυτικού Αντόλφο Σιλίνγκο, παραδέχτηκε σε συνέντευξή του το 1995 ότι συμμετείχε στις πτήσεις. Η ύπαρξη των πτήσεων του θανάτου στοιχειοθετήθηκε, ωστόσο, για πρώτη φορά στο τέλος του 2011, όταν διαβιβάσθηκε στον ανακριτή φάκελος που περιείχε 130 φωτογραφίες πτωμάτων που είχαν βρεθεί στις ακτές της Ουρουγουάης, με δεμένα τα πόδια και τα χέρια και σημάδια βασανιστηρίων».

Η δίκη συνιστά και μια δικαίωση για τις μάνες που μαζεύονται για χρόνια κάθε Κυριακή στην πλατεία του Μάη στο Μπουένος Άιρες ζητώντας πληροφορίες και υλικό για τα αγνούμενα παιδιά τους. Η επιμονή και το πάθος τους, έφερε το δημόσιο χαρακτηρισμό τους- «τρελλές της πλατείας». Σήμερα μπορεί να αισθάνονται ότι τόσοι κόποι για τόσα χρόνια δεν πήγαν χαμένοι. Επίσης θεωρώ ότι η αλληλεγγύη στο διεθνές πεδίο υπήρξε μεγάλη και βοήθησε αρκετά στη διατήρηση του θέματος των αγνουμένων της αργεντινικής χούντας στο προσκήνιο. Η λήθη δεν ήρθε γιατί οι μάνες πήραν πρωτοβουλίες και κράτησαν ψηλά το αίτημα για απονομή δικαιοσύνης. Σήμερα η εγρήγορση και ο φάκελος με τις 130 φωτογραφίες συνιστούν τα πιο σημαντικά αποδεικτικά στοιχεία ότι η δίκη θα ολοκληρωθεί και «οι τρελλές της πλατείας» επιτέλους θα δικαιωθούν!

ΦΑΚΛΑΝΤΣ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ ΚΑΙ ΨΗΦΟΥΣ!

Στα νησιά Φάκλαντς διεξήχθη δημοψήφισμα στις 10 και 11 Μαρτίου σχετικά με το πολιτικό μέλλον τους. Μια ενέργεια με διεθνές ενδιαφέρον καθώς ο πόλεμος του 1982 προκάλεσε διεθνές ενδιαφέρον και καθιέρωσε τα Φάκλαντς ως ένα γνωστό διεθνές ζήτημα. Από το Reuters τα πιο κάτω σημαντικά ιστορικά στοιχεία από ρεπορτάζ του Juan Bustamante στις 10 Μαρτίου:

«Τα νησιά βρίσκονται 8.000 μίλια μακριά από το Λονδίνο και 75 λεπτά με αεροπλάνο από τις ακτές της Αργεντινής. Για τους άγγλους Φάκλαντς, για του Αργεντινούς Μαλβίνας. Η Αργεντινή τα διεκδικεί από το 1833. Το 1882 ο δικτάτορας της Αργεντινής Γκαλιέρι έστειλε στρατεύματα για να καταλάβουν τα νησιά. Το Λονδίνο με πρωθυπουργό τη Μ. Θάτσερ απάντησε με αποστολή στρατευμάτων. Ο πόλεμος κράτησε 10 εβδομάδες με νίκη των αγγλικών στρατευμάτων. Πόλεμος με 650 νεκρούς αργεντινούς και 255 άγγλους. Το 2017 θα αρχίσουν έρευνες για ανεύρεση κοιτασμάτων πετρελαίου».

Από το «Έθνος» τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος και οι δηλώσεις: «Περίπου το 92% των 1672 κατοίκων της συστάδας των νησιών στο αρχιπέλαγος του Νότιου Ατλαντικού μετείχαν στο δημοψήφισμα και από αυτούς, «ναι», ως προς τη διατήρηση της εδαφικής κατάστασης ως μέλος των υπερπόντιων εδαφών του Ηνωμένου Βασιλείου, ψήφισε το 98,8%, ενώ μόλις τρεις ψήφοι καταμετρήθηκαν αρνητικές, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία. «Είναι προφανώς μία βασική αρχή των Ηνωμένων Εθνών ότι οι πολίτες έχουν το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και δεν υπάρχει πιο ξεκάθαρη έκφραση της αυτοδιάθεσης του λαού από το να πει με την ψήφο του αυτό το μεγάλο "ναι"», δήλωσε ο Νάιτζελ Χέιγουντ, κυβερνήτης των Φόκλαντ μετά το δημοψήφισμα. Ενα από τα μέλη του νομοθετικού συμβουλίου των Νήσων είπε ότι ήταν ένα «εκπληκτικό αποτέλεσμα, το οποίο θα στείλει το ηχηρότερο δυνατό μήνυμα στον υπόλοιπο κόσμο για το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης - ένα δικαίωμα για το οποίο αγωνιστήκαμε το 1982 και που τιμήσαμε σήμερα».

Ο βρετανός πρωθυπουργός, Ντέιβιντ Κάμερον, κάλεσε την Αργεντινή να σεβαστεί την επιθυμία των κατοίκων των Φόκλαντ, μετά το δημοψήφισμα. «Η Αργεντινή θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπ' όψιν της το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος και το γεγονός ότι η Βρετανία θα βρίσκεται πάντα εκεί για να υπερασπίζεται τους κατοίκους των Φόκλαντ», είπε ο Κάμερον. «Πιστεύουμε στην αυτοδιάθεση. Και οι κάτοικοι των Φόκλαντ έστειλαν σαφές μήνυμα για το μέλλον τους και τώρα ελπίζω ότι όλες οι χώρες τους κόσμου θα σεβαστούν αυτό το πολύ πολύ ξεκαθαρό αποτέλεσμα», τόνισε ο βρετανός πρωθυπουργός. «Είχαμε ξεκαθαρίσει ότι πιστεύουμε στο δικαίωμα του λαού των Φόκλαντ να καθορίσουν το μέλλον τους και να αποφασίσουν για την πορεία που θέλουν να ακολουθήσουν. Είναι απόλυτο δικαίωμα αυτό και τον 21ο αιώνα, αυτά τα δικαιώματα γίνονται σεβαστά», δήλωσε ο βρετανός υπουργός Εξωτερικών, Ουίλιαμ Χέιγκ. «Όλες οι χώρες θα πρέπει να αποδεχθούν τα αποτελέσματα αυτού του δημοψηφίσματος και να στηρίξουν τους νησιώτες των Φόκλαντ, οι οποίοι συνεχίζουν να αναπτύσσουν την οικονομία τους. Τους εύχομαι κάθε επιτυχία σε αυτό», πρόσθεσε ο Χέιγκ.

Από την πλευρά της η πρόεδρος της Αργεντινής, Κριστίνα Φερνάντες υποστήριξε ότι «οι επιθυμίες των κατοίκων των Φόκλαντ δεν έχουν σχέση με κάτι που είναι ένα εδαφικό ζήτημα» και εκτίμησε ότι ««το σημαντικό σήμερα είναι η θέση των Ηνωμένων Πολιτειών απέναντι σε αυτό το δημοψήφισμα παρωδία. Η εκπρόσωπος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ δήλωσε ότι οι ΗΠΑ θα συνεχίσουν να αναγνωρίζουν ότι υπάρχει διαφορά κυριαρχίας ανάμεσα στην Αργεντινή και το Ηνωμένο Βασίλειο». «Οι κάτοικοι εξέφρασαν καθαρά τη προτίμησή τους για τη συνέχιση της σχέσης τους με το Ηνωμένο Βασίλειο» δήλωσε η Βικτόρια Νούλαντ εκπρόσωπος του αμερικάνικου ΥΠΕΞ.

Τι σημαίνουν σήμερα οι αριθμοί στις 11 Μαρτίου;

1. Το Λονδίνο κέρδισε μια σημαντική πολιτική μάχη απέναντι στην Αργεντινή. Δύσκολα το Μπουένος Άιρες θα επαναφέρει το ζήτημα σε οποιοδήποτε διεθνές πολιτικό φόρουμ στο επόμενο χρόνια.
2. Η Αργεντινή φαίνεται να μην έχει ερείσματα στον τοπικό πληθυσμό, άρα χάνει τη μάχη των εντυπώσεων καθώς οι κάτοικοι ψήφισαν να παραμείνουν κάτω από ένα ειδικό καθεστώς υπό βρετανική κηδεμονία.
3. Τα επιχειρήματα της Αργεντινής έχουν γεωγραφική βάση, βρίσκουν απήχηση σε χώρες της Λ. Αμερικής, αλλά αυτά δεν πέρασαν στους κατοίκους των νήσων. Η περιπέτεια του 1982 έφερε πολύ ισχυρούς δεσμούς ανάμεσα στα Φάκλαντς και το Λονδίνο και αυτοί οδήγησαν στη λύση της 11ης Μαρτίου.

ΣΑΒΕΣ ΔΙΑ ΧΕΙΡΟΣ ΛΟΥΛΑ

Σπάνια ένα άρθρο μπορεί να πει τόσα πολλά και δίκαια όσο αυτό του Λούις Ινάσιο Λούλα ντα Σίλβα που ήταν πρόεδρος της Βραζιλίας από το 2003 έως το 2010. Τα πιο κάτω τα γράφει για τον πρόεδρο της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες ως μια σκιαγράφιση της προσωπικότητάς του:

«Η Ιστορία θα αποφασίσει, και δικαίως, για τον ρόλο που έπαιξε ο Ούγκο Τσάβες στην ενοποίηση της Λατινικής Αμερικής και για τη σημασία της 14ετούς προεδρίας του για τους φτωχούς πολίτες της Βενεζουέλας, όπου πέθανε την Τρίτη έπειτα από μακρά μάχη με τον καρκίνο. Προτού όμως επιτραπεί στην Ιστορία να υπαγορεύσει τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύουμε το παρελθόν, πρέπει πρώτα να έχουμε μια καθαρή εικόνα της σημασίας του Τσάβες, τόσο στο εσωτερικό όσο και στο διεθνές πολιτικό πλαίσιο. Οι κοινωνικές εκστρατείες του, ιδιαίτερα στους τομείς της δημόσιας Υγείας, της στέγασης και της Εκπαίδευσης, κατάφεραν να βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο δεκάδων εκατομμυρίων Βενεζουελάνων.

Δεν χρειάζεται να συμφωνεί κανείς με όλα όσα είπε ή έκανε ο Τσάβες. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ήταν μια αμφιλεγόμενη, συχνά πολωτική προσωπικότητα. Πρέπει να ομολογήσω πως συχνά ένιωσα ότι θα ήταν πιο συνετό εκ μέρους του να μην είχε πει όλα όσα είπε. Αυτό όμως ήταν ένα προσωπικό χαρακτηριστικό του που δεν θα έπρεπε να απαξιώνει τις αρετές του.

Μπορεί κανείς να διαφωνεί επίσης με την ιδεολογία του Τσάβες, και ένα πολιτικό στυλ που οι επικριτές του θεωρούσαν δεσποτικό. Ωστόσο, κανένας έντιμος άνθρωπος, ούτε καν ο πιο σφοδρός αντίπαλός του, δεν μπορεί να αρνηθεί το επίπεδο της συντροφικότητας, της εμπιστοσύνης, ακόμη και της αγάπης που ένιωθε ο Τσάβες για τους φτωχούς της Βενεζουέλας και για τον σκοπό της λατινοαμερικανικής ενοποίησης. Από τους πολλούς παράγοντες επιρροής και τους πολιτικούς ηγέτες που έχω συναντήσει, λίγοι πίστεψαν τόσο πολύ στην ενότητα της ηπείρου μας και των διαφόρων λαών της όπως εκείνος.

Ο Τσάβες έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη συνθήκη του 2008 με την οποία ιδρύθηκε η Ένωση των Νοτιοαμερικανικών Εθνών, μια 12μελής διακυβερνητική οργάνωση που θα μπορούσε μια μέρα να μετακινήσει την ήπειρο προς το μοντέλο της ΕΕ. Η Τράπεζα του Νότου, ένας νέος πιστωτικός θεσμός, ανεξάρτητος της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Διαμερικανικής Τράπεζας Ανάπτυξης, επίσης δεν θα είχε υπάρξει χωρίς την ηγεσία του Τσάβες...Για να προστατεύσουν το κληροδότημά του, οι οπαδοί του Τσάβες στη Βενεζουέλα έχουν πολλή δουλειά μπροστά τους όσον αφορά στην οικοδόμηση και την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών. Θα πρέπει να βοηθήσουν να γίνει το πολιτικό σύστημα περισσότερο συστηματοποιημένο και διάφανο. Να γίνει η πολιτική συμμετοχή πιο προσβάσιμη. Να ενισχυθεί ο διάλογος με τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Να ενισχυθούν τα συνδικάτα και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Χαρισματικός και ιδιόμορφος, ικανός να χτίζει φιλίες και να επικοινωνεί με τις μάζες όπως λίγοι άλλοι ηγέτες, ο Τσάβες θα μας λείψει. Πάντα θα τιμώ τη φιλία και τη συνεργασία που, στη διάρκεια των οκτώ ετών που εργαστήκαμε μαζί ως πρόεδροι, παρήγαγαν τέτοια οφέλη για τη Βραζιλία και τη Βενεζουέλα και τους λαούς μας. (Εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ, 8 Μαρτίου 2013).

Ένα μείγμα λαϊκότητας και λαϊκισμού συνοδεύει την πολιτική εικόνα του Ούγκο Τσάβεζ. Σύμφωνα με τον συνταγματολόγο Κ. Μποτόπουλο «το να αλλάξεις θεσμούς, κανόνες, ακόμα και Συντάγματα, για να απεικονίσεις ένα νέο, υπέρ του γενικού συμφέροντος, συσχετισμό δυνάμεων, θα μπορούσε να ενδυναμώσει τη Δημοκρατία –αρκεί να μη γίνεται σε βάρος του Κράτους Δικαίου. Το να τα αλλάξεις όλα αυτά, επειδή σε διευκολύνουν, ώστε να συνεχίσεις να υπηρετείς, όπως εσύ νομίζεις, τα συμφέροντα του λαού, είναι εξ ορισμού παραβίαση της Δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου (πόσο μάλλον που, για να το πετύχεις, συνήθως αναγκάζεσαι να κάνεις να σιωπήσουν, με διάφορους τρόπους, εκείνοι που αντιστέκονται στην κάμψη αυτών των κανόνων). Το να σε αγαπάει ο λαός σου, είναι δείγμα λαϊκότητας. Το να σε θεωρεί υπεράνθρωπο ή αθάνατο, δείχνει πώς καλλιέργησες την προσωπολατρεία, δηλαδή το λαϊκισμό. Τα πολύ μεγάλα λόγια και η πολύ δουλεμένη θεατρικότητα, οι υπερβολές, οι ύβρεις, ο μεσιανισμός και η καταστροφολογία, στην πολιτική είναι πάντα λαϊκισμός. Ακόμα, ή μάλλον κυρίως, όταν εκφέρονται στο όνομα του λαού», (περιοδικό «Μεταρρύθμιση», 13 Μαρτίου 2013).

Στις 14 Απριλίου θα διεξαχθούν Προεδρικές Εκλογές στη Βενεζουέλα. Ο αντιπρόεδρος και υποψήφιος πρόεδρος του Κινήματος των «Τσαβίστας» Νικολάς Μαδούρο έχει σαφές προβάδισμα, σε αντίθεση με τον υποψήφιο της αντιπολίτευσης Ε. Καπρίλες ο οποίος έχει μακρύ δρόμο να διανύσει. Οι δημοσκοπήσεις ευνοούν τον Μαδούρο. Η Βενεζουέλα όμως χρειάζεται κάτι πιο απλό από τις δημοσκοπήσεις: να διαβάσει πιο προσεκτικά τη σκέψη του φιλελεύθερου μεταρρυθμιστή βραζιλιάνου Λούλα!

ΤΟ ΠΟΡΤΟ ΡΙΚΟ ΣΕ ΑΡΙΘΜΟΥΣ

Στοιχεία και αριθμοί για το Πόρτο Ρίκο, όπως δημοσιεύτηκαν στο ΚΥΠΕ, εντυπωσιάζουν από κάθε άποψη. Περίπου 4 εκατομμύρια Πορτορικανοί ζουν στις Ηνωμένες Πολιτείες, κυρίως στο Μαϊάμι και τη Νέα Υόρκη. Το Πουέρτο Ρίκο -που σημαίνει «πλούσιο λιμάνι»- παραχωρήθηκε από την Ισπανία στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1898. Οι Πορτορικανοί είναι πολίτες των ΗΠΑ από το 1917. Δεν πληρώνουν ομοσπονδιακό φόρο εισοδήματος, εκτός και αν ζουν σε αμερικανικό έδαφος. Η χώρα αυτή πέρασε στην αμερικανική κυριαρχία κατά το τέλος του 19ου αιώνα, αλλά όχι ως κανονική Πολιτεία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία από το ΚΥΠΕ «οι κάτοικοι του νησιού της Καραϊβικής, αν και πολίτες των ΗΠΑ, δεν μπορούν να ψηφίσουν στις εκλογές αυτές. Δύο εκατομμύρια Πορτορικανοί ψήφισαν στις 6 Νοεμβρίου 2012 για τον κυβερνήτη τους την ίδια ημέρα που ψηφίζουν στις ΗΠΑ για πρόεδρο. Απο το 1952 αποτελεί «Ελεύθερη Συνδεδεμένη Πολιτεία» με τις ΗΠΑ, δεν έχει όμως εκλέκτορες και ομοσπονδιακή εκπροσώπηση στο Κογκρέσο. Με πρωτοβουλία του Ρεπουμπλικάνου κυβερνήτη Λουίς Φορτούνο οι πορτορικανοί απάντησαν στις 6 Νοεμβρίου στο ερώτημα για το μελλοντικό καθεστώς του νησιού τους, για τέταρτη φορά, μετά από τις ψηφοφορίες του 1967, του 1993 και του 1998.

Δύο ερωτήσεις τέθηκαν στους ψηφοφόρους: «συμφωνείτε να διατηρήσουμε το τρέχον πολιτικό και εδαφικό καθεστώς;». Και ανεξάρτητα από το πρώτο ερώτημα: «αναφέρατε ποια από τις παρακάτω επιλογές προτιμάτε: να γίνουμε Πολιτεία, να ζητήσουμε ανεξαρτησία, ή να είμαστε αυτοκυβέρνητη συνδεδεμένη Πολιτεία». Σε όλα αυτά τα δημοψηφίσματα, και στο τελευταίο του 2012, εγκρίνεται το καθεστώς της «Ελεύθερης Πολιτείας, Συνδεδεμένης με τις Ηνωμένες Πολιτείες». Το 2012, 2,4 εκατομμύρια Πορτορικανοί είχαν το δικαίωμα ψήφου, από έναν συνολικό πληθυσμό 3,7 εκατομμυρίων.

Αυτό το σύντομο ιστορικό για το Πουέρτο Ρίκο θυμίζει πρώτο, πόσα λίγα γνωρίζουμε για πολλές περιοχές του πλανήτη, δεύτερο, πόσες διαφορετικές διαδρομές για την ανεξαρτησία τους επιλέγουν πολίτες άλλων χωρών, τρίτο, πόσες μορφές λαμβάνει η έννοια της ανεξαρτησίας σε διαφορετικές ιστορικές περιπτώσεις, τέταρτο, πόσο ρεαλιστική φαίνεται να είναι μια «ενδιάμεση» φόρμουλα αν δεν υπάρχουν ρεαλιστικά καλύτερες, και, πέμπτο, πως οι γεωπολιτικοί λόγοι καθορίζουν τη μοίρα των λαών και υπερισχύουν με τον πραγματισμό τους ως πλειοψηφικό ρεύμα για δεκαετίες και με τη διαδικασία της άσκησης του προνομίου της λαϊκής κυριαρχίας.